

Epíleg

Perspectives de futur

Aquest llibre apareix a la tardor del 2004 en un moment clau en la reclamació dels documents catalans dipositats a Salamanca: just abans de l'anunci de decisions que hom ha pretès que fossin "finals".¹ Tant de bo sigui així amb el ben entès, però, que solució "final" no signifiqui un mer mercadeig polític "que deixi tothom content" -com s'ha insinuat- ni un arranament simbòlic per salvar el compromís. La Comissió de la Dignitat vol recordar, un cop més, que no ens trobem davant d'un cas banal que requereixi un repartiment "equitatiu" i consensuat sinó davant d'una qüestió que té unes implicacions ètiques i polítiques del tot transcendents. Aquest moment "decisiu" seria contemplat amb estupefacció per aquells sectors que porten seixanta-cinc anys esperant-lo si el resultat no fos del tot satisfactori. La dignitat nacional i la justícia històrica són elements que hi estan en joc i les decisions que es preguin ara seran eloqüents a l'hora de marcar el clima de convivència política del futur. És el moment, doncs, de fer una valoració de les perspectives que té al davant la Comissió de la Dignitat que entre molts vam crear el gener del 2002.

Des de la Comissió sempre hem considerat que hi havia poc a debatre sobre el futur emplaçament dels documents del nostre país. Si un dia van sortir d'on mai no degueren de sortir, és al país que ara han de tornar tots. Això podria semblar una posició maximalista als qui es poguessin plantejar aquesta disjuntiva en termes d'una clàssica negociació consensuada, salomònica, en què, amb uns retocs "assenyats", es pogués refer un equilibri d'interessos en base al repartiment equitatiu de "béns" a distribuir. Per a la Comissió de la Dignitat, però, i per a la massa d'entitats, persones particulars i institucions que representa, no és aquest el cas. Si bé alguns agents han parlat de la necessitat de retornar als catalans aquells documents "més simbòlics" com ara l'Estatut de Catalunya de 1932 o els "papers de la Generalitat" -en referència als famosos 507 lligals que sovint són esmentats com si conformessin la totalitat dels

¹ Havent-se parlat en àmbits governamentals espanyols, d'ençà de la victòria socialista del 14 de març del 2004, de la necessitat de trobar una "solució final al tema".

papers catalans² la Comissió de la Dignitat creu que la solució només pot ser integral quant a contingut i territori, perquè dos-cents ajuntaments valencians també tenen documentació requisada a Salamanca. Com es pot diferenciar jurídicament entre objectes robats retornables i objectes robats no retornables? Per explicar-ho en termes més explícits -com han fet Borja de Riquer i Josep Maria Terricabras en més d'una ocasió- el cas del papers cal plantejar-lo com si es tractés del robatori d'una cartera: *ni el temps transcorregut des de la seva substracció ni l'ús que se'n pugui estar fent pot justificar la seva continuada retenció*. Tampoc pensem que hi hagi cap barem valoratiu que pugui marcar quins són els continguts de la cartera -DNI, bitllets de banc, carnets de soci, alguna carta d'amor etc.- que calen restituir al propietari i quins no. En un estat de dret, els efectes robats es tornen al seu propietari en la seva totalitat. I punt. El fet que avui la cartera estigui exposada en un museu o un arxiu, què hi pot tenir a veure? En canvi de vegades sentim a dir que la "cartera" no es pot tornar perquè fa un "servei" científic i social...

Per una banda, i pel que fa al servei científic, la Comissió de la Dignitat confia plenament que aquest bé el continuaran exercint amb escreix les nostres institucions nacionals a través de les seves entitats arxivístiques d'una manera plenament competent. No es pot servir millor al nostre patrimoni documental sinó retornant els documents espoliats als arxius d'institucions, organitzacions i particulars d'on mai no haurien d'haver sortit. La retenció als arxius d'aquell organisme franquista a l'AGGCE no ha fet res a favor de la recerca sobre la nostra història, sinó que, com tal pretenien els qui van ordinar el segrestament, ha contribuït a amagar-la i en definitiva a l'intent de genocidi del nostre poble. D'eficàcia, doncs, no en perdrem amb el retorn. I de justícia en guanyarem molta.

Si la decisió futura del Govern espanyol no contempla un retorn complet dels documents, la Comissió de la Dignitat vol fer pública la seva determinació de prosseguir amb la seva reclamació -de forma serena però ferma- per la via judicial, via que fins ara hem explotat amb discreció i sentit comú. Creiem que

² Quan se sap que només en són una petita part i possiblement no la més significativa qualitativament.

el fet de dir-ho obertament no és més que l'explicitació transparent de la nostra voluntat d'exercir un dret democràtic. Hem fet conèixer aquesta posició públicament i en més d'una ocasió. L'hem feta conèixer, a més, a les més altres instàncies governamentals catalanes i espanyoles, en els mesos de maig i juny del 2004 respectivament. Per tant, a ningú no li pot semblar una acció deslleial ni un pas inesperat.

La Comissió de la Dignitat porta gairebé tres anys predicant la necessitat de poder exercir el legítim dret a la propietat als propietaris privats i institucionals afectats pels espolis. Juristes d'un signe i altre ens hi han encoratjat en aquest sentit. Allà on ho hem consultat se'ns ha dit que es tracta d'un cas jurídic "molt clar". Els intents de dir que la Transició va "beneir la legalitat franquista" -com s'insinua en alguns ambients- no sols no ens impressionen sinó que ens repugnen, com ens repugna tot intent de dissimular els crims franquistes. És en aquest sentit que cal situar les reclamacions de retorn dels seus arxius a entitats com la CNT, ERC, Esquerra Valenciana, PSUC, UGT o el CADCI, o a persones particulars com les famílies Cambó, Rovira o Capó, sempre assessorades per la mateixa Comissió. Creiem que un Govern espanyol com l'actual, que ha expressat una voluntat de cloure el tema, no voldrà que una mala solució ho impedeixi amb el consegüent llast de mala imatge que davant l'opinió pública internacional donaria el fet que uns afectats per robotaris feixistes haguessin de seguir lluitant per refer-se'n tot recorrent als Tribunals -estatals i potser fins i tot europeus- per reclamar la seva propietat espoliada.

Un altre aspecte clau del nostre futur com a entitat cívica i patriòtica serà el de distribuir aquest llibre que teniu a les mans entre totes les figures referencials mundials que ens van donar suport l'estiu del 2002 -des de Mario Soares i Francesco Cossiga fins a Adolfo Pérez Esquivel i Peter Gabriel- fins a un total de mil, la gran majoria catedràtics de més de 220 universitats del món sencer. Si en el seu dia un periodista americà va dir que la lluita dels catalans pel retorn dels "Papers de Salamanca" era "la iniciativa dels darrers 25 anys que més havia fet per situar la causa catalana en el mapa", creiem que el fet de fer arribar aquests textos a aquelles i d'altres persones referencials ajudarà a enfortir el coneixement que hi pot haver del món català i la seva lluita per

recuperar les llibertats nacionals com a poble i refer-se -encara avui- del terrible perjudici que suposà per als catalans la dictadura del general Franco (1939-1975).

No voldríem donar per closa aquesta declaració de voluntat futura sense fer esment de les lectures positives i dels aspectes més pedagògics que s'han pogut derivar fins ara de la lluita de la Comissió de la Dignitat pel retorn dels documents catalans -inclosos els valencians- dipositats a Salamanca. Ha estat una lliçó i un honor comptar amb els amplíssims suports amb què ens han acompanyat en la nostra lluita: institucions, ajuntaments, particulars afectats, sindicats, partits, historiadors de totes les universitats, arxivers de molts arxius de la nostra nació i milers de col·lectius de tots els Països Catalans. Esperem seguir comptant amb el seu suport si encara s'ha de fer un esforç més en aquest front. Paral·lelament ha estat un privilegi haver tingut l'oportunitat d'entrar en contacte amb sectors salmantins que lluiten també per la dignitat i l'aprofundiment de la democràcia a la seva terra, gent que ens ha fet costat solidàriament en el camí cap al ple domini de la democràcia, la recuperació de la memòria històrica i de represa de les llibertats col·lectives. Ens enorgullim que el cas dels papers hagi servit per deixar clares moltes coses a Salamanca mateix, amb la clara evolució d'una part de l'opinió pública i dels mitjans de comunicació locals des del 2002. Humanament ens honora.

No sabem quin serà el futur exacte de la Comissió de la Dignitat a partir de l'any 2005. Si cal seguir lluitant pel retorn dels papers -és a dir, per la nostra nació i la seva dignitat com a poble- se'ns trobarà a primera fila com fins ara. Tant de bo no sigui necessari.

Secretariat de la Comissió de la Dignitat

Toni Strubell, Josep Cruanyes, Enric Borràs, Julià Garcia, Josep Guia, Agustí Barrera, Imma Albó, Paula Ros, Xavier Borràs, Anna Almazán, Marta Rojals, Elisenda Romeu, Josep Altayó, Josep Camps, Ramon Escudé, Montserrat Milian, Antoni Martínez, Joaquim Ferrer, Francesc Ferrer, Abel Maruny, Claudi Romeu, Lluís Serra, Rosa Maria Puig-Serra, Salvador Arderiu.

Barcelona i València, setembre del 2004

Cronologia de les activitats de la Comissió de la Dignitat³ (de gener 2002 a juliol 2004)

- 21/1/2002** Primera trobada del que s'esdevindrà el nucli de la *CdelaD*.
- 26/1/2002** Es tramet convocatòria de trobada de treball per al dilluns 11 de febrer a la Sala d'Actes de l'Ateneu Barcelonès. Signen Enric Borràs, Julià Garcia, Toni Strubell.
- 30/1/2002** *Vilaweb* i *Osona.com*, els dos portals més importants de la xarxa telemàtica d'àmbit català —dirigits, respectivament, per Vicent Partal i Miquel Macià—, són els primers a donar notícia fidedigna de la creació de la *CdelaD*.
- 31/1/2002** Trobada, a Barcelona, de membres de la Comissió amb tècnics d'arxivística. Es redacta la proposta de *Declaració* i el *Dossier*. Comença a rebre's noves adhesions de més persones i entitats. Mentre, el correu electrònic fumeja...
- 1/2/2002** Es consulta un expert jurista sobre la proposta de *Declaració* i el contingut del *Dossier*. Agustí Barrera, president del CADCI, ofereix el despatx d'aquesta entitat per a oficina.
- 1/2/2002** La revista d'informació, opinió i debat del Pla de Santa Maria (Alt Camp), *La Planenca*, anuncia per al 13 d'abril una calçotada popular on es presentarà la *CdelaD*.
- 3/2/2002** Fent servir un espai gratuït apareix per primera vegada a Internet el web provisional de la *CdelaD* (<http://club.telepolis.com/ebc/>).
- 4/2/2002** El número 920 del setmanari *El Temps* dedica un breu a la creació de la *CdelaD*.
- 7/2/2002** De la mà del periodista Ignasi Aragay, el diari *Avui* dedica mitja plana als "Papers de Salamanca" i a la *CdelaD* sota el títol «Els "Papers de Salamanca" un altre cop».
- 8/2/2002** En Josep Maria Sans Travé, director de l'Arxiu Nacional de Catalunya (ANC) i n'Enric Borràs, com a membre de la *CdelaD*, són entrevistats per Joan Oliver al *Bon Dia, Catalunya!* (TV3).
- 10/2/2002** Al web provisional de la *CdelaD* hi ha novetats: el text íntegre del *Dossier* que servirà per explicar l'origen i situació actual dels Papers de Salamanca; la proposta de *Declaració*, i la formidable notícia del retorn, de part dels bascos, dels fons documentals de la Layetana Office de París.
- 10/2/2002** Sota el títol «Patrimoni i dignitat nacional», Agustí Colomines, professor d'Història Contemporània a la UB, explica la història del retorn dels documents de la Generalitat de Catalunya servats pel PNB i la Fundació Sabino Arana.
- 11/2/2002** Trenta entitats culturals, socials i polítiques, a més a més de les primeres regidories i conselleries d'ajuntaments catalans, i un bon nombre de ciutadans a títol privat, debaten durant dues llargues hores l'extens Ordre del dia proposat a la reunió de la *CdelaD*. S'acordà entre d'altres temes lliurar una carta d'agraïment al lehendakari per l'acompliment del retorn dels fons de la Layetana Office al poble català; la cobertura legal del nom *CdelaD*; l'organització en àrees de treball; la campanya en el camp municipal per promoure l'aprovació de mocions; establir un calendari de presentacions, amb col·laboració de professors, historiadors i arxivistes; la necessitat de fer pedagogia entre la població de Salamanca que no volem prendre'ls res que sigui seu, sinó recuperar el que és nostre.
- 12/2/2002** Al Saló de Sant Jordi del Palau de la Generalitat de Catalunya, quatre delegats del Secretariat de la *CdelaD* fan a mans del lehendakari Ibarretxe una lletra d'agraïment.
- 12/2/2002** L'Agència *Europa Press* afegeix en el seu comunicat, i de forma destacada, la notícia sobre la reclamació dels papers de Salamanca, lligant-la a la de l'acte a Palau.
- 12/2/2002** Toni Strubell, en nom de l'Associació Lluís Companys/Lluís Companys Bardotzea, publica un article a *El Punt* intitulat «Uns documents, dos tractes», en què afirma que «Entorn de la famosa devolució, o no, dels nostres arxius històrics republicans des d'Euskadi i des d'Espanya (...) qui ens tractarà com a germà? Qui com a enemic secular?».
- 13/2/2002** Pere Martí escriu a les pàgines de «Política» del diari *Avui*, tot referint-se als documents d'Arteaga que «un veterà nacionalista, present ahir al migdia al Saló de Sant Jordi, ho explicava així: "Els demòcrates ens tornen els arxius de la Generalitat republicana, els que no ens els tornen és perquè creuen que la guerra encara no ha acabat"».
- 13/2/2002** Els diaris espanyols blasmen Pujol i Ibarretxe pels seus discursos d'ahir en els quals ambdós exigien la devolució de l'espoli.

³ En el text com a "*CdelaD*".

13/2/2002 Via correu electrònic i amb pocs instants de diferència, la UGT de Catalunya i la Comissió Obrera Nacional de Catalunya s'adhereixen a la iniciativa de la *CdelaD*.

14/02/2002 La Junta de Castella-Lleó demanarà garanties al Govern central sobre la unitat i integritat de l'AGGCE. El vicepresident i conseller d'Educació i Cultura de Castella-Lleó, Tomás Villanueva, va apel·lar al «respecte» del Real decreto de 1999 pel qual es crea l'Archivo. L'alcalde de Salamanca, Julián Lanzarote, qualifica de «desmantellament en contra de tota lògica» la tornada als seus llocs d'origen de tot el patrimoni documental que ha estat desplaçat al llarg de la història a altres regions i països.

14/2/2002 El diari basc *Deia* publica un article d'en Toni Strubell sobre la diferència de tracte dels bascos i dels espanyols respecte a la devolució dels nostres fons. El diari *El Adelanto*, de Salamanca destaca una nota especialment rellevant: a Salamanca hi ha 3 milions de fitxes personals, les que feia servir el Tribunal de Represión.

15/2/2002 Segons Carlos Dardé, de la Comissió Tècnica Estat-Generalitat, citat per l'agència *Efe*, és «absolutament impossible» que tornin tots els documents de la Generalitat. També, a l'*Avui*, es reproduïxen unes declaracions del president de Castella-La Manxa que insisteix en la integritat i la unitat de l'AGGCE de Salamanca.

17/2/2002 L'historiador i exsenador Jaume Sobrequés escriu a l'*Avui*, amb motiu de l'exposició *Euskadi i Catalunya. Memòria compartida*, al Museu d'Història de Catalunya, que «entre els governants bascos i els espanyols hi ha diferències essencials. Els uns retornen allò que han custodiat. Els altres es mantenen en el dret de conquesta».

18/2/2002 El senador Josep Varela, del Grup Parlamentari de CiU, formula una pregunta al Govern espanyol sobre la data prevista per a la fi dels treballs de la Comissió Tècnica encarregada de dictaminar amb relació als fons catalans requisats.

20/2/2002 La ministra d'Educació i Cultura, Pilar del Castillo, defensa al Senat la unitat de l'arxiu de Salamanca, responent a la pregunta adreçada per la senadora Montserrat Duch, del Grup Entesa Catalana de Progrés (PSC-ERC-IC), sobre com pensa el Govern dur a terme els acords de la comissió d'experts que han de pronunciar-se sobre aquest tema. La ministra va contestar que no té cap data límit per fer conèixer les conclusions de la Comissió. Duch va recordar que ja han passat sis anys des que es va fer la proposta que part de la documentació retornés a Catalunya.

20/2/2002 El Secretariat de la *CdelaD*, en reunió d'urgència arran de les declaracions de la ministra del Castillo, emet una nota de premsa en què manifesta no tenir cap «notícia versemblant que indiqui que els experts catalans hagin manifestat el principi d'unitat de l'Archivo. (...) Sí que podem afirmar que les principals autoritats mundials en matèria d'arxius són del tot contràries a aquesta mena de dipòsits documentals fets a base de desfer arxius preexistents.»

20/2/2002 El president de la Fundació Trias Fargas, Pere Esteve, publica a les pàgines de «Diàleg» del diari *Avui* l'article «Memòria i voluntat», sobre el retorn dels anomenats papers d'Artea als arxius de la Generalitat de Catalunya.

27/2/2002 Antoni Segura, catedràtic d'Història Contemporània a la UB, publica un article al diari *El Punt* amb motiu del retorn de la documentació d'Artea.

28/2/2002 L'escriptor i historiador Agustí Alcoverro insisteix a l'*Avui* a comparar l'afer d'Artea amb el de Salamanca.

1/3/2002 Xavier Borràs, responsable de l'àrea de mitjans de comunicació de la *CdelaD*, escriu a la revista *Transversal*, editada a la vila de Gràcia, l'article «Sense papers i apàtrides».

4/3/2002 S'inicia, a través del correu electrònic, la tramesa de la *Declaració* de la *CdelaD* a les universitats de tot el món. El text és traduït a diverses llengües: occità, basc, gallec, castellà, anglès, francès, alemany...

8/3/2002 El diari *Avui* es fa ressò de la massiva resposta de suport que està rebent la *CdelaD* de professors i catedràtics d'arreu del món.

11/3/2002 Enric Borràs, portaveu del Secretariat de la *CdelaD*, anuncia el nou web de la Comissió (<http://www.partal.com/dignitat>) i la nova adreça de correu electrònic (dignitat@partal.com), totes dues sota els auspicis de Partal i Associats.

12/3/2002 Josep M. Sòria publica a *La Vanguardia* una excel·lent cronologia sobre els "Papers de Salamanca" sota el títol «La historia interminable».

28/3/2002 *El Vallenc*, de Valls (Alt Camp), informa a tota plana que el periodista Tim Abrahams i el fotògraf Colin Mearns, del diari *The Herald*, de Glasgow, van entrevistar el dia 23 de març, acompanyats del portaveu de la *CdelaD*, Enric Borràs, l'historiador Antoni Gavaldà — especialista en la documentació de Salamanca— i Josep Sanjoan Güell, una de les persones que apareix entre els papers espoliats.

30/3/2002 Josep M. Grau, historiador i arxiver, publica un article al diari *El Punt* en què fa un extens i documentat repàs als fons arxivístics repartits arreu de Catalunya i de l'Estat espanyol.

31/3/2002 Josep M. Sòria, enviat especialment a Salamanca per *La Vanguardia*, fa un extens reportatge sota el títol «Los papeles anclados». Segons *La Vanguardia*, l'AGGCE «disposa de tres quilòmetres de documents continguts en 14.381 caixes. La més important és la secció políticocial, i la més voluminosa és la procedent de Madrid (2.730 caixes) i de Catalunya (2.550 caixes)».

2/4/2002 Reunió del Secretariat de la *CdelaD*. S'hi estableix l'agenda de treball fins al mes d'octubre. S'informa que, pel cap baix, hi ha deu persones dedicades a la tramesa i confecció de llistes per a la campanya internacional de suport.

3/4/2002 S'inicien els treballs per confegir un logotip de la *CdelaD* a partir d'una primera proposta del dissenyador Josep Companys Huguet, nét-nebot del president Lluís Companys. Per fer el logotip es fa servir la pòlissa Fox Script, dissenyada per Josep Patau, que se cedeix gratuïtament des de la comunitat virtual del laboratori experimental Astramat (<http://www.astramat.com>).

7/4/2002 S'inicia la tasca de recerca d'adreces de correu electrònic de les redaccions de política internacional i de cultura dels principals mitjans de comunicació de fora de l'àmbit català.

13/4/2002 El diari més important de Glasgow, *The Herald*, publica un extens reportatge de quatre pàgines firmat per Tim Abrahams i el fotògraf Colin Mearns que explica l'espoliació de la documentació catalana dipositada a Salamanca per l'exèrcit franquista amb fins repressius i denuncia la negativa de les autoritats espanyoles a retornar-la al seu lloc d'origen.

13/4/2002 Presentació de la *CdelaD* al Pla de Santa Maria, on se celebra una calçotada popular i nacionalista. Hi són presents l'alcaldeessa del Pla i representants del Cercle d'Agermanament Occitano-Català, el Col·lectiu 1714, la campanya Un País, Una Bandera, Acció Cultural del País Valencià, Consell Nacional de Catalunya, Joventut Nacionalista de Catalunya, la Coordinadora d'Associacions per la Llengua i l'Institut de Projectió Exterior de la Cultura Catalana.

14/4/2002 El Secretariat de la *CdelaD* anuncia l'inici d'un seguit d'actes de presentació de la Comissió. Els primers seran el 19 d'abril a la Fontana d'Or de Girona i el 22 d'abril al Centre de Lectura de Reus.

14/4/2002 Diversos mitjans de comunicació es fan ressò de la calçotada al Pla de Santa Maria.

21/4/2002 El Col·lectiu J. B. Boix escriu al diari *Avui* que s'ha obert una nova ofensiva d'involució neocentralista. «Tenim, en primer lloc, el recurs del govern central contra la llei d'arxius de Catalunya. És a dir, que no solament es nega la devolució (...) dels documents de la Generalitat segrestats per dret de conquesta a l'Arxiu de Salamanca, sinó que, a més a més, s'impedeix l'ordenament dels arxius situats a Catalunya.»

2/5/2002 Fèlix Martí, president del centre UNESCO de Catalunya, rep una carta de Wangpo Bashi, secretari de l'oficina europea de sa santetat el Dalai Lama, en què li demana una llista actualitzada de les personalitats que ja han signat la *Declaració* de la *CdelaD*, donat l'interès que l'alt mandatari del budisme tibetà té per l'afer català.

5/5/2002 El Secretariat de la *CdelaD* elabora un cartell autoeditable perquè es pengi arreu del territori català.

6/5/2002 Genís Sans Mora escriu una carta a l'*Avui* on comenta que a Escòcia va poder llegir l'article d'Abrahams al *The Herald* i se sorprèn que els mitjans catalans no s'hagin fet ressò d'aquest article fet «al diari més important d'Escòcia».

17/5/2002 El nou diari esportiu *El 9* inclou un anunci a tota plana de la *CdelaD* —amb el nou logotip inclòs—, i es proposa de retallar-lo, fotocopiar-lo i enganxar-lo arreu.

24/5/2002 El diari mexicà *Mural* publica un important editorial signat per José María Murià, alt càrrec de la Secretaria de Relacions Exteriors del Govern mexicà i president del Colegio de Jalisco, sota el títol «Latrocinio salmantino de la dignidad», en què afirma que «el vell i salvatge "dret de conquesta" sobre un "botí de guerra" », encara és vigent a Espanya. Dos dies després *Mural* publica una carta d'agraïment d'Enric Borràs.

27/5/2002 Carles Tortras escriu al setmanari *El Triangle* l'article «Recuperar els arxius, un acte de dignitat».

4/6/2002 La *CdelaD* intervé en la trobada anyal de la campanya «Jo també em planto. Cap a l'Assemblea dels Països Catalans», celebrada a la Sala Abat Escarré de l'edifici CIEMEN, al carrer Rocafort de Barcelona.

6/6/2002 Caterina Haro, responsable de l'Àrea d'Internet i Multimèdia del Parlament de Catalunya, acusa rebuda de la invitació que la *CdelaD* vol que es faci arribar als grups parlamentaris i al president del Parlament per a l'acte que se celebrarà el dia 11 de juny al Paranimf de la Universitat de Barcelona.

7/6/2002 Josep Pinyol publica l'article «Llibertat de pressió. Ens manca la sala» al diari *Regió 7* i hi planteja, entre d'altres qüestions: «Si vivim en una democràcia proclamada als quatre vents de la Unió Europea, per què és impossible que el retorn d'aquests documents històrics segueixi la línia que, amb la Llei d'amnistia política o amb la devolució d'alguns immobles requisats pels franquistes, va començar a compensar tots els greuges històrics?».

7/6/2002 S'acaba de donar forma al quadriptic de la *CdelaD*, que inclourà la *Declaració* i una vintena de signataris internacionals de reconegut prestigi.

11/6/2002 El diari *Avui* publica un anunci de mitja plana en què s'informa dels actes de presentació del suport internacional de la *Declaració* de la *CdelaD*, que s'esdevenen la mateixa tarda al Paranimf de la Universitat de Barcelona (UB).

12/6/2002 Tots els mitjans de comunicació escrits i audiovisuals es fan ampli ressò de l'acte celebrat el dia anterior al Paranimf. Sota la presidència del rector Joan Tugores, van intervenir-hi el director general de Patrimoni de la Generalitat, Marc Mayer, el director de l'ANC, Josep M. Sans Travé, l'arxiver en cap de Barcelona, Ramon Alberch, el polític Joaquim Ferrer, l'hispanista anglès Henry Ettinghausen, els arxivers Anscari Mundó i Joan Boadas i els impulsors de la *CdelaD* Antoni Strubell i Enric Borràs. A l'acte hi van assistir representants d'institucions amb documents a Salamanca, cas d'ERC (Carod-Rovira), PSUC (Josep Altaíó), UGT (Rosa M. Puigserra), CNT (Xavier Martínez) i CADCI (Agustí Barrera), a més de familiars de Lluís Companys, Carrasco i Formiguera, Numen Mestres, Martí Barrera, Nicolas Capo i Rovira i Virgili, entre d'altres.

13/6/2002 Isabel-Clara Simó diu a la seva columna del diari *Avui* respecte a l'acte del Paranimf «Semblaria que un clam tan il·lustre i unànime hauria de fer pensar els dirigents espanyols; doncs creu-t'ho: ni tan sols tinc l'esperança que els intel·lectuals espanyols, ensinistrats des de la infància contra Catalunya, hi tinguin ni un bri d'objectivitat».

13/6/2002 Segons que publica el diari *La Vanguardia*, «la Comissió Tècnica encarregada d'analitzar quins documents requisats a Catalunya (...) seran retornats a la Generalitat, va acabar sense acord. (...) Es van fer insalvables les discrepàncies sorgides entre els experts de l'Administració central i els de la Generalitat (...) que van decidir elevar dos dictàmens sobre la devolució dels "papers" de Salamanca».

13/6/2002 El diari *El Punt* fa un editorial sota el títol «Els papers molls de l'arxiu de Salamanca» en què afirma que «la disposició del Partit Popular a negociar una possible restitució dels originals a Catalunya es va produir en un context de debilitat parlamentària en què el suport de CiU era vital. (...) Assolida la majoria absoluta, ja no cal esforçar-se pas per satisfer les aspiracions dels catalans (...) amb el feixistoide argument del dret de conquesta».

17/6/2002 Es dona per enllestida la feina de confecció de llistes i tramesa de correus de la campanya internacional de la *CdelaD*, tot i que durant algunes setmanes es continuaran rebent adhesions.

21/6/2002 El conseller en Cap, Artur Mas, rep la *CdelaD* al Palau de la Generalitat en l'acte de lliurament de les més de 500 signatures d'adhesió a la *Declaració*.

22/6/2002 Ignacio Francia, des de Salamanca, informa per al diari *El País*, que el Centro de Estudios y Documentación de la Guerra Civil no podrà donar lloc a increment de la despesa pública i «es portarà a terme amb els mitjans personals i materials existents en l'Arxiu General de la Guerra Civil Espanyola», segons ha establert una ordre del Ministerio de Cultura publicada ahir en el BOE. La limitació pressupostària i de personal contradiu les posicions i declaracions mantingudes fins ara sobre la importància i ubicació del Centre d'Estudis per part dels responsables del Ministerio de Cultura i del grup popular de l'Ajuntament de Salamanca.

22/6/2002 La *CdelaD* publica al diari *El País* un anunci a doble plana amb la *Declaració* i les signatures de suport internacional.

1/7/2002 El diari *El País* publica un extens article d'Ignacio Francia sota el títol «*El Archivo de Salamanca, un testimonio histórico sobre la represión y el franquismo*».

2/7/2002 La *CdelaD* inicia la confecció de llistes d'adreces de correu electrònic de professors universitaris de l'àmbit de l'Estat espanyol.

12/7/2002 La *CdelaD* fa pública una nota de premsa en què informa que els organitzadors de l'exposició *Propaganda en Guerra*, que havia de començar el 5 d'octubre de 2002, s'inaugurarà el 15 d'octubre, tot fent coincidir la inauguració amb la data d'aniversari de l'afusellament del president Lluís Companys.

12/7/2002 El president del Parlament de Catalunya, Joan Rigol, rep en audiència el Secretariat de la *CdelaD*. Hi són presents, també, el secretari tercer de la Mesa, Ernest Benach, el professor Henry Ettinghausen, en representació dels més de 500 professors internacionals signants, i el senador d'ERC, Carles Bonet.

19/7/2002 El diari *Avui* informa en un breu que «El conseller Vilajoana va lloar ahir la tasca «professional» feta per Borja de Riquer i Joan B. Culla en l'informe de la Generalitat. Pilar del Castillo afegí ràpidament que: «El problema no és la professionalitat dels historiadors que han realitzat els informes, sinó la disparitat de criteris sobre com s'entén la conservació de la "unitat de l'arxiu"». Igual que l'*Avui*, molts d'altres mitjans de comunicació escrits i audiovisuals creen una gran expectativa davant la decisió del Patronato.

22/7/2002 El Ministerio de Cultura emet un comunicat que, entre d'altres consideracions, diu: «La Comissió Tècnica Patronat/Generalitat de Catalunya ha donat per finalitzats els seus treballs sense arribar a cap acord. (...) Considera correcta la resolució (...) de mantenir el Principi d'Unitat d'Arxiu. (...) Quant a l'informe elaborat pels historiadors nomenats pel patronat, D. Antonio Morales i D. Carlos Dardé, vam jutjar encertat el criteri al qual s'han atès, segons el qual constitueix part substancial de l'Archivo tota aquella documentació relativa a la Guerra Civil, així com a «els anys que la van precedir i els posteriors», d'acord amb l'Exposició de motius del Reial decret 426/1999, de 12 de març, de constitució de l'Archivo de la Guerra Civil.»

22/7/2002 Sobre la decisió del Patronato de l'AGGCE i en declaracions a l'*Agència Catalana de Notícies* (ACN), el portaveu de la *CdelaD*, Enric Borràs, ha indicat que «el que sí és indignant del comunicat del Ministerio de Cultura és que es vulgui ignorar el robatori dels documents, i que van ser usats per a la més pura i brutal repressió». Tots els mitjans de comunicació escrits se'n fan ressò a la portada i els principals mitjans audiovisuals obren els noticiaris amb aquesta notícia.

22/7/2002 Els grups polítics catalans s'han mostrat públicament en desacord davant la negativa adoptada per l'AGGCE.

22/7/2002 Josep M. Pasqual, a la «Crònica» del diari *El Punt* «L'illa de Salamanca i els papers de Perejil», escriu que «nosaltres hem perdut (...) munts i munts de papers al llarg del temps, negociant amb un estat que exigeix la lleialtat que no dona. (...) Els papers són com l'illa [Perejil]. I si ja es van conquerir un cop, no hi ha raó per no reconquerir-los».

23/7/2002 El diari *ABC*, editat a Madrid, dedica diverses pàgines a l'afer dels "Papers de Salamanca" arran de la negativa del Patronato per al seu retorn. Fins i tot en el seu editorial augura més polèmiques: «De moment, el patronat ha triat la millor de les solucions, per a respectar la necessària unitat de l'arxiu». Tots els mitjans de comunicació catalans —i alguns d'espanyols, com *El País*— blasmen en els seus editorials la decisió del Patronato.

23/7/2002 CiU presenta en el Congrés dels Diputats una proposició no de llei que exigeix la devolució immediata a Catalunya dels fons documentals de la Generalitat que actualment estan dipositats a l'Arxiu de Salamanca.

23/7/2002 El president de la Generalitat, Jordi Pujol, ha manifestat a *COMRàdio* que el contenciós no està tancat i que es resoldrà políticament. En declaracions a *COMRàdio*, l'arxiver en cap de l'Ajuntament de Barcelona, Ramon Alberch, ha negat que els criteris de la UNESCO siguin contraris a la divisió d'un fons documental espoliat per la força. També en declaracions a *COMRàdio*, el director de l'arxiu de Girona ha afegit que la decisió és a més contrària als criteris de la Unió Europea. Tots dos han recordat que fer un Centre de Documentació a Salamanca és possible igualment retornant els arxius als seus propietaris legítims, i fer una còpia dels documents originals.

23/7/2002 En una entrevista al diari *Avui*, l'historiador Borja de Riquer afirma que ja que «la posició del Ministerio era molt tancada, nosaltres vam proposar que, com a mínim, tot l'anterior a la Guerra Civil fos retornat. (...) No hi ha hagut un interès seriós de pacte ni de valoració científica». Més endavant, hi afirma: «Ja que la via política sembla esgotada, queda la judicial, consistent a posar demandes a l'Estat espanyol per apropiació indeguda. Si cal s'ha d'arribar fins al Tribunal Internacional de l'Haia.» El diari *Tribuna* de Salamanca en el seu editorial es mostra d'acord amb la resolució del Patronato i titlla la campanya de la *CdelaD* com d'un «extravertit engranatge publicitari».

23/7/2002 «Salamanca guanya la "guerra" de l'Archivo» i «Del Castillo manté l'Arxiu intacte i no cedeix davant Catalunya», titulava *El Adelanto* de Salamanca, l'edició helmàntica d'*El Periódico. Tribuna*, per la seva banda, destacava la «satisfacció en la regió» per una notícia que «ha caigut com un gerro d'aigua freda a Catalunya». Al seu torn, *La Gaceta Regional de Salamanca* titulava que «L'Arxiu mantindrà la seva unitat, enfront de Catalunya».

23/7/2002 Joan Boadas, portaveu d'ICV al Parlament de Catalunya, hi presenta una proposició no de llei en què insta el Consell Executiu de la Generalitat a: «1. Emprendre totes les accions judicials pertinents, tant a nivell nacional com internacional, per tal de recuperar per via legal els fons de l'Arxiu de Salamanca requisats durant la Guerra Civil. 2. Que els serveis jurídics de la Generalitat es posin a disposició de les institucions públiques i privades, així com les entitats i particulars afectats, per posar en marxa un mateix procediment judicial».

24/7/2002 La UGT de Catalunya, amb Josep M. Álvarez al capdavant, fa públic un comunicat en què no dóna per tancat el tema i es reserva el dret d'emprendre les mesures que trobi oportunes per a recuperar el seu fons que roman als arxius de Salamanca. La UGT de Catalunya anuncia que viatjarà a Salamanca per fer un inventari dels seus fons.

24/7/2002 El Col·lectiu J. B. Boix argumenta a l'*Avui* sobre alguns comentaristes espanyols que adueixen que Catalunya tampoc no torna coses a Espanya.

24/7/2002 El prestigiós historiador Javier Tusell s'adhereix a la *CdelaD*. «La meua posició ha estat sempre la d'intentar arribar a un acord. Però un cop s'ha demostrat que això no era possible, coincideixo amb la Comissió», declara al diari *Avui*. «Fa anys es va tornar un fons conservat als soterranis del Museu de Burgos que havia format part d'una exposició que la Generalitat republicana havia enviat a Mèxic amb obres, entre d'altres, d'Antoni Clavé.»

24/7/2002 A les edicions d'*El Periódico* a Catalunya i d'*El Periódic* d'Andorra (a més de les edicions de Salamanca, Còrdova, Aragó, Astúries, Castelló, Gijón i Alacant), el 72% dels enquestats estan a favor que la Generalitat emprengui la via judicial per reclamar els Papers.

24/7/2002 El president del PPC, Alberto Fernández Díaz, ha demanat avui al Govern espanyol que sigui «sensible» i reconegui que els documents confiscats tenen una «especial emotivitat per a Catalunya».

24/7/2002 Significats hispanistes com Ian Gibson i Paul Preston han mostrat el seu rebuig a la decisió de no retornar els arxius que reclama la Generalitat.

24/7/2002 El dictamen dels historiadors Borja de Riquer i Joan B. Culla, comissionats per la Generalitat per a la devolució dels papers de l'arxiu de Salamanca que no afecten a la Guerra Civil, i que va ser rebutjat pel patronat, compta amb una relació de documents que els experts consideren «clarament anteriors» a la citada contesa.

24/7/2002 L'historiador Antonio Elorza —que junt amb Javier Tusell i Santos Julià havia format part de la Junta Superior de Archivos en època de la ministra socialista Carmen Alborch— afirma en un article d'opinió al diari *El País* que «el lògic hauria estat, davant els dictàmens contraposats, obrir una campanya d'informació sobre els mateixos entre especialistes i, sobretot com es va fer inicialment en 1976-1977, buscar una solució que conjugues en tant que sigui possible les aspiracions contraposades».

24/7/2002 El periodista Jordi Busquets afirma al diari *El País* que «es conserven a Salamanca documents que no guarden "relació substancial" amb la guerra civil i que "podrien dipositar-se a Catalunya". Aquest és el parer, posat per escrit, dels dos tècnics nomenats pel Ministerio d'Educació i Cultura (MEC) per a examinar, al costat dels designats per la Generalitat, la reivindicació catalana sobre part dels fons de l'Arxiu General de la Guerra Civil».

25/7/2002 L'AAC expressa a través d'un comunicat que l'argument al·legat pel Patronato i la ministra de Cultura «en cap cas no és aplicable, ja que preval el principi de procedència i el respecte a l'ordre original». Els arxivers catalans, als quals no se'ls va consultar la seva opinió, van anunciar que organitzaran trobades científiques d'àmbit internacional per evidenciar la «nul·la validesa científica» de l'acord adoptat.

25/7/2002 El president del Bloc Nacionalista Valencià, Pere Mayor, ha instat al president de la Generalitat valenciana, José Luis Olivas, que demani la tornada a l'arxiu del Regne de València de la documentació valenciana que va tenir la mateixa sort que la catalana, segons que informa l'agència *Efe*.

26/7/2002 Sota el títol «Més que una qüestió de papers d'arxiu», l'historiador Javier Tusell diu al diari *El País* que la Generalitat «va ser restablerta en el seu moment pel primer Govern democràtic i aquest sol fet fa pensar que tindria dret a reclamar per via judicial els seus documents. Però a Salamanca hi ha documents d'associacions sindicals i d'individus particulars que poden ser reclamats per qui els representin en el moment actual o pels seus hereus.»

26/7/2002 La *CdelaD* fa conèixer una nova adhesió a la seva declaració: l'entrada de Frederic Mayor Zaragoza a la llista té el valor afegit que es tracta de qui va ser director general de la UNESCO durant 12 anys, del 1987 al 1998.

28/7/2002 Jaume Sobrequés escriu a l'*Avui* que «el resultat de la justícia és incert i (...) ajorna el problema molts anys. (...) He proposat una tercera via: reconeixement per part de l'Estat de la propietat catalana dels arxius, acceptació que van ser fruit d'una espoliació de

guerra, restitució a la Generalitat dels documents i cessió lliure per part d'aquesta, per un determinat període de temps, dels documents a Salamanca. La dignitat catalana resta salvada i, de moment, els originals no surten de l'arxiu actual».

28/7/2002 Carles Sentís afirma en un article d'opinió al diari *Avui* que «si la Generalitat va ser suspesa per un decret del 8 d'abril de 1938, un altre decret de més entitat l'anul·là. En efecte, un reial decret llei de 29 de setembre del 1977 signat pel rei Joan Carles i pel president Adolfo Suárez González "deroga" —aquesta és l'expressió— l'esmentat decret del 1939 i posa en marxa la "Generalitat provisional". Després Josep Tarradellas pren possessió a Barcelona d'una presidència que ja ostentava a l'exili. Per tant, no hi ha fractura —únic cas potser de continuïtat— entre la Generalitat d'abans de la Guerra Civil i la d'ara. Si no hi ha jurídicament *corpo cesante* els famosos papers no poden justificar la seva permanència a Salamanca perquè són absolutament d'una Generalitat única, és a dir, que només es pot considerar en substantiu».

28/7/2002 Albert Sáez, en el seu «Quadern de Política» al diari *Avui* («Espanya comença a Perejil»), hi diu: «Un article publicat per Miguel de Unamuno el 27 de juny de 1902 i convenientment recuperat aquesta setmana per la premsa espanyola ens ha portat la llum: Perejil va dir-se un dia Hispania i al final la part va donar nom al tot. Almenys és una raó. Curiosament, el ja famós article es guarda a Salamanca. (...) Perejil i l'Arxiu de la Guerra Civil han esdevingut els símbols de la nova Espanya.»

28/7/2002 Jordi Busquets signa un extens reportatge al diari *El País* sota el títol «Víctimes dels escamots d'espoliació», en què narra el cas de diverses personalitats que tenen papers personals a Salamanca. Hi cita Teresa Pàmies, Nicolas Capo o Antoni Rovira i Virgili.

29/7/2002 Carme Laura Gil dubta de la via judicial per a l'afer Salamanca. Davant la negativa a la devolució dels documents, la consellera creu que el millor és «deixar la ferida oberta». Laura Gil afirma que «l'imaginari espanyol no pot entendre la reivindicació» i que PP i PSOE «mai tornaran els papers».

29/7/2002 L'Associació de Municipis Bascos (EUEDEL) sol·licitarà al setembre al Ministerio de Cultura la devolució de la documentació confiscada als ajuntaments d'Euskadi durant la Guerra Civil.

29/7/2002 Òmnium Cultural rebutja la negativa del Patronato de l'AGGCE. Segons que informa l'entitat a *EuropaPress*, la junta directiva considera que la decisió «unilateral que ha pres el Govern espanyol no respon a cap argument científic o tècnic». Finalment, l'entitat manifesta la seva adhesió a la *CdelaD*.

1/8/2002 El director de l'ANC, Josep Maria Sans Travé, va criticar la «prepotència» de la ministra Pilar del Castillo, per haver donat per tancada la reclamació del retorn dels documents de la Generalitat republicana. Això no obstant, va estendre també les seves crítiques als executius del PSOE i de la UCD, que, com els del PP, «han estat tremendament garrepes» en aquest contenciós, que «després de 22 anys, no està resolt».

1/8/2002 ERC va sol·licitar formalment ahir —amb un escrit del seu secretari d'organització, Xavier Vendrell, presentat en la seu del Ministerio de Cultura— la devolució dels documents que li van ser «confiscats com a conseqüència de la guerra civil espanyola i que es troben a l'Archivo General de la Guerra Civil». ERC aporta una relació de la data i el lloc del qual van ser sostrets els documents, acompanyada de la identificació de l'equip de registre que va actuar en cada cas. La «reclamació administrativa» realitzada ahir pel partit republicà és un requisit indispensable per dur el cas als tribunals. ERC ha optat per dur l'assumpte als jutges «convençuda de la inutilitat de la via estrictament política».

2/8/2002 El Partit Popular, en un comunicat dirigit als regidors dels ajuntaments que han presentat mocions sobre aquest tema, destaca que «l'Archivo de Salamanca té una unitat que no pot perdre, ja que és de gran utilitat tant per als historiadors com per a institucions i particulars». També es recorda que, «mentre que el govern del PSOE, fins i tot amb un ministre de cultura català, Solé Tura, mai va voler parlar d'aquest assumpte, el govern del PP ha impulsat la constitució d'una comissió científica».

4/8/2002 El filòsof Josep-Maria Terricabras escriu al diari *Avui* que «els "Papers de Salamanca" són botí de guerra, tal com va dir fa pocs anys Gonzalo Torrente Ballester o tal com acaben de repetir fa pocs dies a la COPE Federico Jiménez Losantos i Amando de Miguel. No amaguen, doncs, que allò els pertany "por derecho de conquista". I això vol dir que, si encara mantenen aquest dret, és perquè encara mantenen la conquesta»

6/8/2002 L'activista i historiador Robert Surroca i Tallaferro escriu a l'*Avui* que «Espanya ens roba» i diu que no es refereix «a la secular espoliació econòmica, sinó a la decisió presa —fent de jutge i part— de quedar-se el que és producte del saqueig dels militars feixistes, amb la

qual cosa demostren, aquests del PP, ser dignes hereus del tirà, amb els papers que van endur-se a Salamanca».

7/8/2002 Antoni Strubell escriu a l'*Avui*: «Ara se'ns diu que l'Arxiu de Salamanca ha de conservar documentació que ens doni una "perspectiva sobre les raons de la tràgica contesa". Cal atribuir a la demagògia de certs polítics el fet que s'hagin arrencat, momentàniament esperem, amb els hereus dels qui un dia cridaren "viva la muerte!"».

10/8/2002 Josep-Anton Fernández, professor de la Universitat Queen Mary de Londres, suggereix a la *CdelaD* que «si es tracta d'aconseguir l'adhesió de ciutats, (...) hi hauria possibilitats que l'alcalde de Barcelona fos qui signés les cartes demanant a les capitals europees de la cultura que demanin el retorn dels papers? Ser capital europea de la cultura és entrar a formar part d'un "club", com si diguéssim, i amb la seva actitud respecte dels papers, Salamanca està demostrant que no acaba de complir les condicions per entrar-hi. Es tracta que els altres membres del club li ho facin veure».

13/8/2002 S'envia la Declaració de la *CdelaD* en les diverses llengües oficials a l'Estat espanyol als diputats i diputades del Congrés espanyol.

14/8/2002 Diversos signataris de prestigi de la Declaració de la *CdelaD* fan arribar per correu ordinari la seva signatura manuscrita perquè es faci servir en la carta de reclamació que es trametrà a Viviane Reading, cap d'àrea de Cultura del Consell d'Europa, per reclamar que el Consell suspengui part de la programació de Salamanca 2002.

14/8/2002 Izquierda Republicana s'afegeix a la reclamació d'ERC i ha portat als tribunals el Ministerio de Cultura per reclamar els documents que li van ser requisats.

17/8/2002 La periodista i escriptora Carmen Alcalde reclama al diari *Avui*: «Que els caps de partits deixin la seva demagògia. (...) Oblidin-se dels seus rols i actuïn d'acord amb la dignitat del sentiment del nostre poble.»

23/8/2002 Josep Maria Sans Travé, Toni Strubell, Josep Cruanyes i Henry Ettinghausen van participar ahir a la Univesitat Catalana d'Estiu (UCE) en un acte sobre els papers de Salamanca.

23/8/2002 La *CdelaD* fa pública la petició tramesa a Viviane Reding, cap d'àrea de Cultura del Consell d'Europa, per reclamar que el Consell suspengui part de la programació de Salamanca 2002. Així mateix, es fa pública la carta model adreçada a la Presidència del Govern espanyol per a la reclamació (individual o col·lectiva) de la documentació retinuda o la moció tipus que els ajuntaments afectats poden aprovar. Entre les diferents accions previstes, la *CdelaD* ha convocat una concentració reivindicativa davant de la Delegación del Gobierno a Barcelona el 15 d'octubre pròxim.

23/8/2002 El Secretariat de la *CdelaD* valora positivament les declaracions realitzades pel coordinador de Comunicació del PP, Rafael Hernando, a l'agència *Efe* en relació a la reclamació que fa l'ONU en el sentit d'instar al Govern espanyol perquè exhumi fosses comunes de la Guerra Civil, mostra la disponibilitat del Govern espanyol a col·laborar en una iniciativa reconciliadora que, segons l'agència *Efe*, el Govern espanyol «rebrà bé».

23/8/2002 La *CdelaD* fa pública una nota de premsa per aclarir que el que es reclama és la devolució de la totalitat dels arxius espoliats, davant les declaracions del conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Jordi Vilajoana, en el sentit que a l'ANC hi havia còpies dels arxius espoliats, quan, de fet, només hi ha còpia microfilmada dels lligalls.

24/8/2002 En la reunió del Secertariat de la *CdelaD* a Albons (Baix Empordà) es prenen diversos acords, com procedir a la legalització de l'entitat amb uns Estatuts redactats per Josep Cruanyes. S'acorda fer uns 6.000 cartells i un nou full volant que ha de consistir en la convocatòria per al 15 d'octubre a Barcelona amb el lema finalment escollit. Igualment, s'acorda convocar els alcaldes de municipis afectats pels robatoris del 1939 a la reunió del 12 de setembre. S'informa de la preparació de la campanya de requesta de signatures d'universitaris espanyols. S'acorda, també, procedir amb l'enviament de la carta a Viviane Reding amb totes les firmes disponibles.

1/9/2002 El bimensual *Esquerra Catalana*, publicat per ERC, inclou en el seu número 35 tota una pàgina dedica a la *CdelaD*, amb la Declaració, l'article «*Quod natura non dat, Salmantica non praestat*» i l'opinió de Toni Strubell sota el títol «Paisatge amb Salamanca de fons».

8/9/2002 *El Punt* publica l'article d'opinió «La desmemòria d'una certa història», d'Agustí Barrera Puigví, historiador i president del CADCI.

9/9/2002 Salvador Vinardell Crespo, professor titular de Lògica i Filosofia de la Ciència de la Universitat de Salamanca, s'adhereix a la Declaració de la *CdelaD*. Serà el primer de més de 100 professors i catedràtics d'universitats espanyoles que faran costat a la demanda catalana.

11/9/2002 En resposta a una interpel·lació del senador Josep Varela (CiU), la ministra Del Castillo ha buscat nous arguments per legitimar la institució salmantina: «L'existència del Archivo ha permès garantir l'exercici dels drets individuals en haver subministrat desenes de milers de certificacions a persones que van pertànyer als exèrcits i cossos de seguretat de la Segona República o a l'administració republicana en general i que després de la Guerra Civil van ser objecte de persecució política». Del Castillo també ha fet referència a un informe d'experts de la UNESCO, datat el 1997 i relatiu als antics arxius de la repressió dels règims comunistes, tot i que el text citat, diu: «És important identificar l'existència d'aquests documents que procedeixen d'altres arxius dins els fons dels òrgans repressius, però si és possible, hem d'evitar la temptació d'organitzar-los físicament com un fons diferent del fons repressiu».

11/9/2002 En un abrandat discurs, en nom de la *CdelaD*, al passeig del Born, amb motiu de la Diada, Toni Strubell hi afirma: «(...) Aznar, com a bon hereu de l'esperit franquista, li és igual com, per qui i per què foren espoliats aquells documents. Per a ell, són un bonic *souvenir*, un botí de guerra que li resulta electoralment rendible de no tornar. (...) I bé, com han reaccionat els Estats d'Europa d'aquest escàndol totalitari? (...) Doncs s'ho han espolsat dient que això era una qüestió interna dels espanyols. (...) Però malgrat tot, no hem d'oblidar que també hi ha una altra Europa. (...) Aquesta Europa sí que ha trobat indecent que el Govern espanyol en vulgui fer una exposició el proper 15 d'octubre dins el programa de *Salamanca Ciudad Europea de la Cultura 2002*. (...) Volem una Europa que ens ofereixi garanties clares respecte de les nostres llibertats nacionals i dels nostres drets com a persones humanes.»

12/9/2002 A les sis de la tarda es reuneix el Secretariat (ampliat) de la *CdelaD* a la històrica Sala d'Actes del CADCI. S'ha ampliat el Secretariat amb l'objectiu que hi siguin presents els representants dels ajuntaments, de les entitats, dels partits polítics, de les organitzacions sindicals i, fonamentalment, dels particulars (o de llurs familiars) que van ser objecte del robatori dels seus arxius i documentació privada. Destaquen d'entre aquests darrers l'artista Carles Fontserè. D'entre els diversos temes tractats hi ha la Carta a Viviane Reding, cap de l'àrea de Cultura del Consell d'Europa, demanant-li que el dit Consell suspengui part de la programació de Salamanca 2002; la carta model per a la reclamació (individual o col·lectiva), a la Presidència del Govern espanyol, de la documentació retinguda a l'AGGCE; el model tipus de moció a presentar pels ajuntaments afectats amb documentació a Salamanca. També es fan conèixer els detalls de la roda de premsa/presentació de la *CdelaD* que es farà a Salamanca el proper 14 d'octubre, la convocatòria de concentració reivindicativa davant de la Delegación del Gobierno a Barcelona el proper 15 d'octubre, el nous suports rebuts a la Declaració de la *CdelaD*, les campanyes de recollida de signatures a Espanya i a Catalunya, a més de l'exposició d'iniciatives diverses i coordinació d'aquestes amb el calendari d'accions de la *CdelaD*.

12/9/2002 Al vespre l'Agència Catalana de Notícies informa que la *CdelaD* «ha comparegut avui en roda de premsa per anunciar accions contra la celebració de l'exposició *Carteles de la Guerra Civil* que està prevista de fer a Salamanca el 15 d'octubre —data en què va ser afusellat Lluís Companys— amb obres d'artistes catalans que encara avui en reclamen la devolució. El dibuixant Carles Fontserè, membre fundador del Sindicat de Dibuixants Professionals de Catalunya l'any 1936 i autor de bona part dels cartells republicans de la Guerra Civil que s'exposaran a Salamanca, ha comparegut a l'acte per denunciar la provocació que suposa exposar obres seves sense el seu consentiment».

17/9/2002 Enric Borràs, coordinador de la *CdelaD*, és entrevistat al programa «Embolica que fa fort» de *Ràdio Ribes* (Garraf) durant més de 20 minuts.

19/9/2002 Tots els partits, fins i tot el PP català, han emplaçat el govern de José María Aznar a retirar les subvencions que rep des del Ministerio de Cultura la Fundación Francisco Franco. Tal com va denunciar ahir ICV, el Govern espanyol ha atorgat una partida de 41.000 euros —la quantitat més alta que percebrà una entitat privada— a la Fundación.

20/9/2002 Es fa una reunió-sopar del Secretariat de la *CdelaD* al restaurant Núria, a la Rambla de Canaletes, al local de l'antiga seu de la redacció de *La Rambla* —de Josep Sunyol — per acabar d'enllestir els detalls dels pròxims actes.

20/9/2002 Joan Maria Roig Grau, com a president i en nom de l'Associació Catalana de Municipis i Comarques (ACMC), entitat que representa més de 750 ens locals de la geografia catalana, fa arribar una carta de suport a la Declaració de la *CdelaD*.

21/9/002 El prestigiós diari britànic *The Guardian* es fa ressò de l'afer de la Fundación Franco i fa una cita expressa de la tasca que du a terme la *CdelaD*.

24/9/2002 El PP i el PSOE voten junts al Senat contra renegociar els papers de Salamanca. Tota la resta de grups de la cambra alta han donat el sí a la moció del senador

Josep Varela (CiU), que advocava per obrir un diàleg polític entre el govern de l'Estat i els governs de les comunitats autònomes afectades per potenciar l'AGGCE de Salamanca i el seu centre d'estudis i documentació i, alhora, negociar la devolució dels originals als particulars i institucions als quals van ser espoliats per les tropes franquistes. Anxo Quintana (BNG), Jokin Bildarratz (PNB) i Venancio Acosta (CC) també han defensat la necessitat de retornar els papers.

26/9/2002 Es convoca una important reunió per al dia 27 al local de l'ACCAT per concretar els detalls de la concentració del dia 15 d'octubre.

28/9/2002 El Consell de l'Advocacia catalana acorda «sol·licitar al Govern i al Parlament de Catalunya que iniciïn les accions legals que considerin pertinents per recuperar la totalitat dels fons documentals catalans que es guarden a Salamanca, especialment els que van ser confiscats en despatxos d'advocats de Barcelona i Manresa i en el Col·legi d'Advocats de Lleida». Entre els despatxos privats en els quals van ser confiscats documents figuren el dels advocats barcelonins Marià Rubió Tudurí i Odó i Amadeu Hurtado.

29/9/2002 La *Cde la D* fa pública la convocatòria dels actes del 15 d'octubre, LXII aniversari de l'afusellament del president Lluís Companys, al Pla de Palau, davant la Delegación del Gobierno Español, i la Plaça del Rei, amb un acte sota el lema «Diguem no a la foscor del neofranquisme».

30/9/2002 La Regidoria del Districte de Ciutat Vella acorda concedir permís a la *Cde la D* per ocupar la plaça del Rei el 15 d'octubre.

1/10/2002 El Secretariat de la *Cde la D* demana col·laboració per repartir propaganda de la convocatòria del 15 d'octubre durant la celebració del partit de futbol Barça-Osasuna.

1/10/2002 Josep Viñas, coordinador de Radiodifusió Catalana, a Melbourne (Austràlia), fa arribar una carta a la *Cde la D*. «Quan Catalunya està passant uns temps difícils d'indecisió, volem felicitar-vos per la iniciativa i dir-vos que, com sempre, podeu comptar amb la nostra adhesió.»

1/10/2002 El PP català defensa que tornin els papers, però creu que els seus grups s'han d'abstenir als ajuntaments, «perquè és un tema supramunicipal», mentre que la setmana passada el PP —i també el PSOE— van bloquejar una iniciativa al Senat perquè es constituís una taula de diàleg sobre els documents.

3/10/2002 *El Punt* de Tarragona informa que l'Ajuntament de Tarragona també reclamarà els documents que té espoliats a Salamanca i hi dedica tota una pàgina.

4/10/2002 El senador per Lleida Josep Varela escriu al diari *Avui*: «Com que no tenim la força coercitiva suficient —per això no som un Estat independent—, la nostra tàctica ha de ser treballar molt endins nostre, treballar sòlidament. Sense “defallences ni incomprendiments”, com recomana Vicens Vives.»

4/10/2002 L'editorial del diari *Avui* parla de l'arrogància esfereïdora del PP que «els fa defensar amb arguments que provoquen hilaritat el manteniment a l'arxiu de Salamanca dels documents espoliats a Catalunya arran de la victòria franquista, una subvenció desproporcionada a la Fundación Francisco Franco i, ara, un homenatge mensual a la bandera espanyola.»

5/10/2002 Josep Maria Goñi Allet demana a l'Ajuntament de Barcelona, com a secretari de la *Cde la D*, permís per distribuir fulletons informatius de l'acte del 15 d'octubre als voltants del Camp Nou, l'endemà 6 d'octubre, amb motiu del partit de futbol que enfrontarà el Barça amb l'Osasuna.

6/10/2002 El director general de Cultura del Govern Balear anuncia que enviarà un investigador a Salamanca per identificar i elaborar una relació de tots els documents que fan referència a la història de Balears. La decisió la va prendre el departament que dirigeix el conseller Damià Pons després de conèixer, a través del *Diari de Balears*, que a l'arxiu es conserven milers de documents de ciutadans de les illes que pertanyien a la maçoneria. Per la seva banda, Josep Maria Sans Travé, director de l'ANC, ha manifestat que la Generalitat també reclama els expedients que fan referència als maçons de Catalunya. El conseller de Cultura de la Generalitat, Jordi Vilajoana, s'ha manifestat a favor del fet que les comunitats autònomes afectades per l'espoli facin un front comú. A hores d'ara, a més de Catalunya, també el Govern basc i el d'Andalusia han reclamat el seu patrimoni documental.

6/10/2002 Al partit de futbol Barcelona-Osasuna es reparteixen 40.000 fulls amb el programa de la convocatòria del proper 15 d'octubre. La *Cde la D* «lamenta la intransigent actitud de la Directiva del Futbol Club Barcelona la qual ha ordenat la retirada de la gran pancarta que hem penjat de la barana de tribuna, amb la inscripció «VOLEM ELS PAPERS CATALANS SEGRESTATS A SALAMANCA». Aquesta acció de propaganda interessa, i molt,

al mateix club, atès que documents propietat del Barça i, especialment del seu president, en Josep Sunyol Garriga, afusellat per Franco, són (...) al dipòsit de Salamanca». La *CdelaD* demana públicament al Futbol Club Barcelona que s'adhereixi a la Declaració.

8/10/2002 L'àrea de mitjans de comunicació de la *CdelaD* fa arribar una nota de premsa a tots els mitjans de comunicació i organitzacions polítiques de Salamanca, a més de les autoritats autonòmiques, el rector de la USAL i el director de l'AGGCE informant-los dels actes previstos el 14 de setembre.

8/10/2002 Dirigents d'ICV, del PSUC i historiadors catalans lliuren avui un escrit a la Delegació del Gobierno espanyol a Catalunya en què sol·liciten la devolució dels documents espoliats al Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC), i en el cas que el govern de l'Estat es negui a retornar-los, ICV acudirà als tribunals per la «via del contenciós administratiu».

8/10/2002 La ministra d'Educació i Cultura, Pilar del Castillo, ha definit l'AGGCE Històric Nacional (AHN) de Salamanca, com «l'arxiu de la repressió del franquisme sobre els vençuts de la guerra civil». La ministra ha defensat a Barcelona la decisió de «preservar la seva unitat» perquè respon als criteris de la UNESCO, que exigeixen documents originals sobre repressió política i que també s'apliquen «en els països excomunistes».

9/10/2002 Enric Borràs, pel Secretariat de la *CdelaD*, fa arribar una carta de convit a diverses personalitats de la vida política i cultural catalana perquè acompanyin la Comissió —«en aquesta ambaixada de Catalunya, tot fent-nos costat en la justa reclamació de devolució de la nostra memòria»— a Salamanca el 14 d'octubre.

9/10/2002 El periòdic de distribució gratuïta d'àmbit pancatalà *L'Accent* publica en aquesta assenyalada Diada (al País Valencià) que «Espanya exposa els papers de la vergonya».

10/10/2002 EL CADCI i la FNEC presenten davant la Delegació del Gobierno, a Barcelona, la reclamació dels seus arxius segrestats a Salamanca.

10/10/2002 Tots els diputats membres del Grup parlamentari ALE (Aliança Lliure Europea) al Parlament Europeu fan públic un manifest en què, a més de donar suport a les mateixes peticions de la Declaració de la *CdelaD*, emplacen «la Comissió Europea a censurar i prendre mesures per suspendre aquesta exposició [*Propaganda en Guerra*], així com a advocar enèrgicament per la devolució dels documents. Signen el document: Nelly Maes, Carlos Bautista Ojeda, Jillian Evans, Ian Stewart Hudghton, Neil MacCormick, Miquel Mayol Raynal, Camilo Nogueira Román, Josu Ortuondo Larrea i Eurig Wyn. El mateix manifest serà signat, també, pels diputats catalans presents al Parlament Europeu: Joan Colom Naval, Pere Esteve, Concepció Ferrer, Carles-Alfred Gasòliba Böhm, Salvador Jové Peres, Raimon Obiols Germà i Anna Terron Cusí.

11/10/2002 Antoni Strubell escriu a l'*Avui* que «Intel·lectuals i acadèmics dels cinc continents (...) van qualificar de perversa la manera en què s'ha muntat l'exposició *Propaganda en Guerra*. Ara també està naixent un creixent moviment d'acadèmics espanyols, entre els quals cal comptar Javier Tusell i Miguel Rodríguez y Herrero de Miñón, que apunten en la mateixa direcció. (...) Cada cop són més els professors espanyols que els —i ens— fan costat. (...) Dimarts que ve, dia 15 d'octubre, ens toca als catalans doncs. Aquell dia, (...) cal que el poble català, massa vegades discret en l'expressió dels seus sentiments, els proclami amb tota llibertat. (...) Senzillament ha arribat el moment de dir prou. Cal emular l'esperit d'uns joves que la passada Diada cridaven: "S'ha acabat la festa, del dret de conquesta".»

12/10/2002 Seixanta-cinc professors universitaris de 24 universitats diferents de l'Estat espanyol (de fora de l'àmbit català) opinen que els papers catalans de Salamanca han de tornar a Catalunya i ho fan saber en una carta al diari *El País*.

12/10/2002 Agustí Barrera, president del CADCI, escriu al diari *El Punt* l'article «Jo també vull papers», en què reclama que Salamanca «que durant la guerra esdevingué la capital política real del nou estat, ara fos la capital de la cultura, del respecte, de la tolerància».

12/10/2002 *El Adelanto de Salamanca* publica una carta al director signada pel catedràtic José Luis de las Heras (membre d'Izquierda Castellana), intitulada «Respeto a la Comisión de la Dignidad», en què espera que els polítics salmantins estiguin a l'alçada de les circumstàncies i «mostrin el seu tarannà liberal».

13/10/2002 Enric Borràs, portaveu de la *CdelaD*, recalca a *La Gaceta de Salamanca*, que en aquesta plataforma catalana «no tenim res en contra de Salamanca ni dels seus habitants». «Borràs, que participarà demà en l'acte previst a Salamanca per explicar les demandes d'aquesta comissió, també es mostra convençut que l'exposició *Propaganda en Guerra* no se celebrarà: "Ara es parla d'un retard tècnic, però ja veurem si s'inaugura perquè li vam dirigir una carta a la comissària de Cultura de la Unió Europea perquè es retirés la subvenció a la Capitalitat si se celebrava aquesta exposició i sembla que ha donat els seus fruits."».

13/10/2002 *El Adelanto* de Salamanca destaca que les autoritats de la ciutat no assistiran a l'acte informatiu sobre el retorn dels lligalls.

13/10/2002 El periodista Aníbal Lozano escriu a la seva columna habitual al diari *Tribuna* de Salamanca, «Los papeles de la conciencia», a favor del retorn dels arxius catalans.

13/10/2002 Òmnium21 dóna suport a la convocatòria cívica de la *CdelaD* «Volem els Papers», i anima tots els seus simpatitzants a participar-hi activament.

14/10/2002 El AGGCE, coincidint amb l'arribada del vol de la *CdelaD* a Salamanca, fa saber en una llarga nota que l'exposició *Propaganda en Guerra* s'endarrereix fins al mes de novembre. El coordinador de Programació del Consorci Salamanca 2002, Alberto Martín Expósito, nega que el retard en la seva obertura tingui res a veure amb la reivindicació dels papers que fa Catalunya, i va afegir que desconeixia si entre els vint o trenta cartells que es mostraran a l'exposició n'hi ha dels espoliats a Catalunya. Per la seva banda, la *CdelaD* ha presentat a l'Oficina Contra el Fraude de la UE (OLAF) una queixa per l'ús de fons europeus per finançar aquesta exposició.

14/10/2002 El Partit Popular de Catalunya fa un gir significatiu en la seva visió sobre la polèmica al voltant dels Papers i defineix els documents com a «botí de guerra». A més, el ministre de Ciència i Tecnologia i candidat a la presidència de la Generalitat, Josep Piqué, es declara obert a negociar el retorn. Dolors Nadal, portaveu al Parlament del PP a Catalunya i membre del comitè executiu «nacional» d'aquest partit, declara a la cadena *COMRàdio* que «No estem d'acord que no es pugui parlar més sobre si es pot trobar una solució tècnica per recuperar una part del patrimoni històric del nostre país».

14/10/2002 ERC ha demanat, en sengles cartes a la ministra de Cultura i al director de l'AGGCE de Salamanca, que retirin de l'exposició *Propaganda en Guerra* —que, previsiblement s'ha d'inaugurar l'endemà a Salamanca—, tots els documents del seu partit requisats durant la Guerra Civil. En la carta es recorda que en alguna exposició europea s'havien retirat obres que havien estat requisades pels nazis.

14/10/2002 L'associació ACCAT fa publicar una anunci de mitja plana al diari *Avui* tot informant dels actes previstos per la *CdelaD* l'endemà al Pla de Palau i a la plaça del Rei.

14/10/2002 La subdelegada del Gobierno espanyol a Barcelona, Bouis Gutiérrez, fa arribar a Josep Cruanyes, representant de la *CdelaD* —que li havia demanat el 2 d'octubre—, el permís per a la concentració al Pla de Palau i posterior manifestació fins a la plaça del Rei previstos per al 15 d'octubre

15/10/2002 Joan Saura ha inclòs com a primera part de la moció que avui es discuteix al Congrés de Diputats la condemna explícita de «l'aixecament militar del 18 de juliol de 1936 contra el govern legítim del Front Popular i contra la República».

15/10/2002 La jornada del 15 d'octubre va ser la primera ocasió que la *CdelaD* ha convocat una gran concentració de protesta contra el segrest dels documents catalans a Salamanca. La jornada no es va triar a l'atzar: s'hi ajuntaven una sèrie de factors, dels quals en destacaven dos: el fet que era la data escollida, inicialment, per inaugurar l'exposició *Propaganda en Guerra* com a part de la programació de Salamanca 2002; i, de retruc, pel fet que era el LXII aniversari de l'afusellament d'En Lluís Companys, president de Catalunya.

15/10/2002 El diputat ecosocialista Joan Saura, que dilluns havia viatjat a Salamanca per explicar la reclamació dels papers, accepta retirar d'una moció que al·ludia a les subvencions atorgades a la Fundación Francisco Franco l'apartat que feia referència a l'exigència que es retornin els papers a la Generalitat. La decisió de Saura irrita CiU, que finalment s'absté en la votació.

15/10/2002 El diari *Levante-EMV* informa en titulars: «ACPV revela que edils del PP recolzen el retorn dels papers de Salamanca».

16/10/2002 Tots els diaris, tant catalans com espanyols, es fan ressò de l'estada a Salamanca de la *CdelaD*.

16/10/2002 Josep-Lluís Carod-Rovira, secretari general d'ERC, escriu a l'*Avui* una crònica de l'estada a Salamanca.

16/10/2002 Ignasi Riera s'indigna a la seva columna diària a l'*Avui* perquè «els arxius catalans de Salamanca puguin acabar essent matèria d'intercanvi de favors o raons per caçar vots, per als uns o per als altres».

16/10/2002 La Generalitat de Catalunya atorga la Creu de Sant Jordi a Antoni Strubell i Trueta, president de la *CdelaD*.

17/10/2002 Pilar Rahola escriu «Caldera a la caldera», un article d'opinió en què blasma l'actitud de diversos partits amb relació a la reclamació dels papers de Salamanca. «És de rigor històric afirmar que CiU sempre ha estat a favor del retorn. (...) Però també és bo de recordar

que tant el Partit Socialista dels darrers temps com el PP han tingut Convergència d'aliat sòlid i (...) ni una sola vegada, en una de les moltes negociacions de pacte, usaren el retorn dels *papers* com a element innegociable. Ans al contrari, mai no va formar part del paquet de negociacions.»

17/10/2002 Els principals documents confiscats a la Generalitat i que es troben a l'AGGCE de Salamanca sortiran reproduïts a la nova revista *Sapiens*, editada pel Grup Enciclopedia Catalana.

17/10/2002 El president del Consell de l'Advocacia Catalana, Antoni Huber i Company, ha remès una carta en nom de tots els Col·legis d'Advocats de Catalunya al president del Govern espanyol, José María Aznar, en la qual reclama la tornada dels documents requisats a Catalunya i dipositats a Salamanca.

17/10/2002 El catedràtic d'Història de la UAB, Francesc de Carreras, opina al diari *El País* « que la filla de Carrasco i Formiguera hagi de reclamar el testament del seu pare, que Carles Fontserè demani recuperar els seus propis cartells o que li siguin retornades a Teresa Pàmies les cartes que li escrivia Tomàs Pàmies, l'entrançable protagonista de *Testament a Praga*, ens porten a temps ja passats. Aquestes persones no volen consultar ni rebre microfilms o fotocòpies de res: volen, simplement, recuperar el que és seu. (...) Una vegada se'ls hagi retornat, si ells ho consideren oportú, poden donar-ho a qui vulguin o poden consentir que sigui reproduït i que figuri en l'arxiu que desitgin».

18/10/2002 Fernando Luis de Lanzas Sánchez del Corral, director general del Libro, Archivos y Bibliotecas, dependent de la Secretaría de Estado de Cultura del Ministerio de Cultura espanyol, fa arribar sengles cartes a la UGT i a la *Cde la D* —com a resposta als escrits fet arribar a la ministra de Cultura i al president del Govern espanyol, respectivament— en què comunica l'acord del Patronato de l'AGGCE del 22 de juliol de 2002, el qual adjunta en la resposta.

18/10/2002 Aquest divendres 18 d'octubre, en roda de premsa celebrada al Saló Ribera del l'Hotel Astoria Palace de València, Eliseu Climent, secretari general d'ACPV, Toni Gisbert, coordinador d'ACPV i Mercé Teodoro, advocada d'ACPV, han exposat: «des d'Acció Cultural del País Valencià volem fer pública la nostra indignació amb la Generalitat valenciana pel nul interès demostrat en la recuperació dels documents i arxius valencians espoliats per les tropes franquistes en la Guerra Civil. Aquesta documentació roman avui dia a l'Archivo de Salamanca per decisió del Govern espanyol i amb la complicitat del Govern valencià. Des d'Acció Cultural del País Valencià hem decidit integrar-nos a la *Cde la D*».

18/10/2002 La *Cde la D* fa una crida a l'opinió pública catalana, en general, i, en particular, als col·lectius de periodistes (Grup de Periodistes Ramon Barnils, Col·legi de Periodistes de Catalunya, Sindicat de Periodistes de Catalunya, comitès d'empresa, etc.) i als treballadors i treballadores dels mitjans de comunicació catalans perquè es pronunciïn sobre la represàlia que ha sofert l'articulista del diari *Tribuna de Salamanca*, després d'haver publicat el passat 13 d'octubre un article en aquest mitjà («Los papeles de la conciencia») en defensa de la devolució dels arxius catalans segrestats a l'AGGCE.

18/10/2002 La regidora del grup municipal del PSOE a Salamanca, Teresa Carvajal, publica una carta molt aclaridora a *La Vanguardia* en referència al viatge a Salamanca de la *Cde la D*. «Com és possible que els mitjans locals en cap moment anunciessin l'elegant i democràtica visita d'aquest grup de catalans que venien a informar a tots els habitants de Salamanca dels motius que al·leguen per a endur-se part de la seva identitat? La meua tristesa és molt profunda davant un semblant exemple d'inhospitalitat i educació en una ciutat que, precisament, en aquest any 2002 celebra la Capitalitat Europea de la Cultura».

19/10/2002 Manuel Vázquez Montalbán escriu a *l'Avui* que «El bloc explícitament i implícitament format per recuperar aquests documents sap que l'Estat espanyol democràtic i de les JONS no els tornarà i que ara per ara ningú donarà suport a l'empresa de formar una divisió cuirassada o una aviació justiciera disposades a donar la volta a un fet de conquesta».

19/10/2002 Esquerra Valenciana, l'històric partit republicà que també va patir l'espoliació patrimonial i documental del franquisme, se suma a la *Cde la D*, que manté una oficina promoguda per ACPV.

19/10/2002 Teresa Carvajal envia una nota d'agraïment a Xavier Borràs, responsable de l'àrea de mitjans de comunicació de la *Cde la D*, com a resposta a una nota prèvia enviada per Borràs a la regidora socialista en què la informava, fil per randa, de com s'havia fet saber als mitjans de comunicació i al seu propi partit la notícia dels actes del 14 d'octubre a Salamanca.

19/10/2002 Segons *Levante*, de València, vuit vagons amb documents espoliats a Castelló,

València i Alacant van anar a parar a Salamanca entre el mes de setembre de 1938 i l'agost de 1939.

19/10/2002 El diari *ABC* informa que «Acció Cultural reclama a Salamanca 80 tones de material requisat pel franquisme a la Comunitat». *La Vanguardia* i *l'Avui* es fan ressò de la mateixa notícia.

20/10/2002 Albert Sáez escriu a *l'Avui* «Grandesa i misèria de la dignitat». «Dilluns tots els partits tret del PP van acompanyar a Salamanca l'anomenada *CdelaD* que dirigeix de manera brillant en Toni Strubell. (...) Vint-i-quatre hores després, i en paral·lel a la manifestació de Barcelona, els partits catalans van votar separats en una benintencionada moció presentada al Congrés per IC-V. Realment, vist des de Madrid, el doble episodi deu ser per morir-se de riure. La dignitat demostrada per la societat civil no va tenir la seva correspondència en els partits que l'havien de representar al Parlament, en aquest cas, espanyol.»

20/10/2002 Jaume Sobrequés, en la seva «Carta setmanal» a Jaume Camps al diari *Avui*, manifesta que ha seguit amb preocupació el que ha passat a Salamanca durant l'estada de la delegació catalana, «La gèlida i menyspreadora actitud ciutadana, institucional, política i cultural de la ciutat de Salamanca (...) palesa un grau d'hostilitat col·lectiva que només pot ser filla de l'animadversió que el nostre país desperta en amplis sectors de l'Espanya profunda, aquella que va acollir amb il·lusió el règim de Franco. (...) Està tan arrelat, a Espanya, aquest sentiment que afecta tant la gent de dretes com la d'esquerres».

21/10/2002 Antoni Gutiérrez Díaz envia una carta a la comissària europea de Cultura, Viviane Reading, en què —a més de recordar-li la recent petició que li havia fet arribar la *CdelaD*—, li prega que faci arribar a la ministra espanyola de Cultura, Pilar del Castillo, «la necessitat de contribuir a trobar una solució que superi definitivament una situació irregular la prolongació de la qual és incompatible amb la convivència cultural en l'àmbit de la Unió Europea».

22/10/2002 Salvador Lazcoz Cisneros, vocal assessor de la vicesecretaria general tècnica de Recursos del Ministerio de la Presidència del Govern espanyol acusa rebut de l'escrit tramès pel CADCI, en què sol·licita la restitució de la documentació de l'entitat que es manté dipositada a l'AGGCE de Salamanca.

23/10/2002 A ran de les declaracions de Josep Piqué (PP) sobre la *CdelaD*, en què va titllar de ridícul el viatge a Salamanca, Antoni Strubell escriu a *l'Avui* («Salamanca, raons i passions») que «Diuen que la democràcia falta a Euskadi i que hi domina la por (sense, però, aprofundir mai en les causes). Ara bé, caldria preguntar si això mateix no passa a Salamanca d'alguna manera. (...) Com ens expliquen, doncs, el cas d'Aníbal Lozano (...)? Com ens expliquen els casos de periodistes o dirigents polítics —alguns suposadament d'esquerres— que s'escargamellaven públicament contra la nostra visita per comunicar-nos en privat que realment "estamos con vosotros"? O el cas de sindicalistes que no gosaven venir al nostre acte informatiu perquè, textualment, "nos romperían la cara"...? (...) Això és un clima de llibertat? Això és un clima sense por? Potser per al PP del Sr. Piqué ho és, però dubto que molts catalans ho considerin així».

24/10/2003 Teresa Carvajal escriu a Henry Ettinghausen que durant els darrers dies ha demanat explicacions al seu grup municipal (PSOE) sobre l'ocultisme oficial i mediàtic de la visita de la *CdelaD* del passat 14 d'octubre «i la resposta ha estat que s'havia convingut entre tots els que havien estat invitats no assistir als actes programats per la *CdelaD*».

24/10/2003 Aníbal Lozano inicia la seva «*Carta semanal*» a *La Vanguardia*, que ha fitxat el periodista represaliat per *Tribuna* de Salamanca en mostrar-se favorable al retorn dels arxius catalans dipositats a la seva ciutat.

26/10/2002 L'arquitecte Josep Martorell escriu a *l'Avui* l'article «Els procediments franquistes del govern Aznar», on afirma que si es tornessin els "Papers de Salamanca" es faria justícia d'Estat: «Si el govern espanyol no els torna (...) està cometent una sèrie de faltes greus de robatori que suposo que el Codi Penal deu castigar.»

26/10/2002 Un manifest d'historiadors catalans qüestiona la unitat de l'AGGCE de Salamanca i denuncia la «lamentable situació de desordre» en què està la documentació. Encapçalen el document les signatures de Borja de Riquer, Jaume Sobrequés, Carme Molinero, Michel Leiberich, Montserrat Duch, Manel Risques, Francesc Vilanova i Ricard Vinyes. Aquest col·lectiu considera que l'Archivo salmantí «difícilment pot ser considerat l'arxiu de la Guerra Civil quan només té documentació de 17 províncies» i no disposa de «ni un sol paper de Salamanca ni de cap de les províncies que van ser *zona nacional* des del principi del conflicte».

28/10/2002 El setmanari *El Temps* publica al seu número 948 un ampli dossier sobre la campanya de la *CdelaD* sota el títol «Volem els papers», amb articles de Núria Cadenas i Josep Cruanyes («El segrest dels documents al País Valencià»).

2/11/2002 Els ajuntaments de deu localitats del País Valencià han iniciat el procés per exigir el retorn del seu patrimoni documental. Segons ACPV, la xifra de municipis valencians afectats per l'espoliació podria acostar-se al centenar.

2/11/2002 Jordi Busquets publica a *El País* el reportatge «*Salamanca: almacén, que no archivo*», on afirma que seixanta anys després, la majoria de documents espoliats pels franquistes es conserven sense catalogar.

3/11/2002 El president del Bloc i candidat a la presidència de la Generalitat, Pere Mayor, ha exigit al president de la Generalitat, José Luis Olivas, que «reclami davant el Ministerio de Cultura el retorn immediat de les més de 700 caixes de documentació original valenciana que es troben en l'Archivo de la Guerra Civil de Salamanca».

4/11/2002 Pau Viciano escriu «Arxius» al setmanari *El Temps* on argumenta que el problema, pel que fa al retorn dels papers de Salamanca, és polític. «La devolució dels papers confiscats seria un acte de reconeixement cap a les víctimes del franquisme i, ahora, d'impugnació de la legitimitat d'aquell règim. Per això la dreta espanyola no tornarà els documents. Però no s'hi oposen els hereus del franquisme, sinó també amplis sectors d'una esquerra "no nacionalista".»

8/11/2002 EU de Cabanes (Castelló) demana la devolució dels arxius de Salamanca, segons el diari *Levante*.

11/11/2002 El gabinet de comunicació del Consorcio Salamanca 2002 emet una nota de premsa en què anuncia la presentació i inauguració de l'exposició *Propaganda en Guerra* al Palacio de Congresos y Exposiciones de Castilla y León l'endemà 12 de novembre.

11/11/2002 El Secretariat de la *CdelaD* emet un comunicat sobre el que serà conegut com el «Segon viatge de la dignitat».

11/11/2002 Josep M. Álvarez, secretari general de la UGT de Catalunya, fa arribar una carta a la ministra espanyola de Cultura en què li demana que els siguin retornats «els documents, llibres i objectes que ens van ser confiscats» i li comunica, a més, que «mentre no ens siguin retornats, en cap cas no li donem autorització per a la consulta dels documents i d'altres béns de la nostra propietat».

12/11/2002 El Sindicat de Periodistes de Catalunya (SPC) dona el seu suport a Aníbal Lozano, articulista del diari *Tribuna de Salamanca*.

12/11/2002 L'exposició *Propaganda en Guerra*, en què es mostren documents retinguts a Salamanca i reclamats des de la instauració de la democràcia, s'inaugura amb les absències dels cartells de Carles Fontserè i dels papers de la Generalitat republicana.

13/11/2002 Marga Casado, corresponsal del diari *Avui* a Salamanca, escriu que el comissari de l'exposició, Miguel Ángel Jaramillo, va informar que «en la mostra no hi ha cap dels documents reclamats per la Generalitat. Tot i així, la *CdelaD* va demanar els serveis d'un notari per certificar-ho. L'exposició s'inaugura «sense una seixantena de documents catalans previstos i sense les obres de Fontserè per motius que el comissari de l'exposició no va saber concretar».

13/11/2002 A la reclamació catalana dels "Papers de Salamanca" caldrà afegir-hi ara la d'almenys setze ajuntaments del País Basc que han aprovat mocions per reclamar la devolució de la seva documentació.

23/11/2002 L'assemblea anual de la Federació d'Instituts d'Estudis Comarcals del País Valencià (FIECOV) acorda a Torrent instar la Generalitat que reclami al Govern la devolució de la documentació d'entitats públiques i privades del País Valencià amb la finalitat que sigui retornada als seus legítims propietaris i que faci les gestions oportunes perquè es dipositi una còpia microfilmada a l'Arxiu del Regne de València per facilitar la tasca dels investigadors.

25/11/2002 Organitzat per la Coordinadora d'Estudiants del Països Catalans, amb la col·laboració del PSAN, s'anuncia l'acte de presentació de la *CdelaD* que es farà demà, dia 26 de novembre, a les dotze del migdia a l'Aula Joan Fuster de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de València, amb la presència Josep Cruanyes, historiador; Paula Martínez Ros, responsable de l'oficina de la *CdelaD* a València; i Enric Borràs, portaveu del Secretariat de la *CdelaD*.

25/11/2002 Segons que informa el periodista Josep M. Huertas a *La Vanguardia*, Ramon Guardans, gendre de qui havia estat capdavanter de la Lliga, Francesc Cambó, ha interposat una demanda perquè li siguin retornats a la família Cambó els documents dipositats a l'AGGCE.

26/11/2002 El govern espanyol ha reconegut per primera vegada la propietat dels papers de Salamanca. Enric Borràs ho ha anunciat en una tertúlia que s'ha fet a *Ràdio Sant Cugat*. Borràs diu que el govern ha reconegut per primera vegada la pertinença d'un grup de documents al CADCI, i admet que, a partir d'ara, cal veure com es justifica que els documents no puguin sortir de l'arxiu.

26/11/2002 Se celebra un acte sobre el "Papers de Salamanca" a la Facultat de Geografia i Història de València, organitzat pel CEPC i el PSAN, amb Sandra Ribes, Paula Martínez, Josep Guia i Enric Borràs.

27/11/2002 *Levante Digital* reproduïx unes declaracions del portaveu de *Cde la D*, Enric Borràs, en què denuncia la presència de material confiscat per les tropes franquistes en les comarques valencianes en una exposició a Salamanca.

28/11/2002 El número 162 de *NouDise*, la revista de la Universitat de València, publica a la portada: «Dignitat contra l'espoli» i a la pàgina 5 l'article «Els documents de la discòrdia», on Lluís Blasco també parla dels «papers valencians» i de l'acte que es va fer a la Facultat de Geografia i Història el passat dia 26.

30/11/2002 Paulí Fontoba, dels Casals Jaume I del Matarranya, lliura un dels III Premis Jaume I de la Franja de Ponent a Enric Borràs, portaveu de la *Cde la D*, en el transcurs d'un sopar multitudinari celebrat a Castellonroi (Llitària).

1/12/2002 El *Butlletí* de l'Obra Cultural Catalana de Buenos Aires (Argentina) dedica un espai a parlar de la *Cde la D* i dels actes del 15 d'octubre a Barcelona

1/12/2002 La revista trimestral del Servei de Normalització Lingüística de la UGT de Catalunya i de la UGT de les Illes Balears, *Les Notícies de llengua i treball*, publica en el seu número 15 un ampli reportatge dedicat a la reclamació dels papers de Salamanca.

1/12/2002 El número 6 de la revista *Quadern de l'Esquerra i el País* dedica una plana sencera a informar de les poblacions valencianes que tenen arxius espoliats a Salamanca.

3/12/2002 El president del Parlament de Catalunya, Joan Rigol, rep una carta de la comissària europea de Cultura de la Unió Europea, Viviane Reading, com a resposta a la tramesa per Rigol el 16 de setembre, en què li participa el seu interès per l'afer de la *Cde la D* i li anuncia que ha fet arribar la seva carta a la ministra espanyola de Cultura i al director del Consorci Salamanca 2002 amb la confiança que «respondran les peticions de la manera més adequada».

5/12/2002 El diari *Avui* informa que han aparegut a l'AGGCE de Salamanca llibres de la biblioteca privada de l'historiador i polític Antoni Rovira i Virgili, fet que havia li estat negat des del mateix Archivo l'any 1978 a Teresa Rovira, filla de l'historiador i polític.

8/12/2002 El programa «30 Minuts» de TV3 emet el reportatge «Sense papers» sobre l'espoliació dels arxius dipositats a Salamanca. «Sense papers» explica els orígens de l'AGGCE de Salamanca, fa un repàs de tota la polèmica i ha seguit les accions de la *Cde la D*, que reclama els papers.

9/12/2002 L'AGGCE ha confirmat a UDC que aquest partit té dipositats a Salamanca uns 60 documents dels seus dirigents de l'època republicana, que seran requerits davant notari, segons que ha anunciat avui el líder d'Unió, Josep Antoni Duran Lleida, com a pas previ a una previsible demanda judicial.

12/12/2002 Enric Borràs i Josep Cruanyes, per la *Cde la D*, i Emília Capell, com a vicepresidenta de l'AAC, intervenen en l'acte de presentació de la *Cde la D* a Sabadell, presentat per Isidre Tiana i coorganitzat per la Comissió, la UGT i Òmnium Cultural.

13/12/2002 Al Restaurant *Can Lliro* de Manacor, es fa una conferència a càrrec de Josep Guia, membre de la *Cde la D*, professor de la Universitat de València i dirigent del PSAN, intitulada «Els Papers de Salamanca, botí de Guerra». A l'acte —convocat per la secció local d'ERC— hi assisteix un centenar de persones.

14/12/2002 Durant la inauguració de l'Arxiu Comarcal de Vilafranca del Penedès, el conseller de Cultura, Jordi Vilajoana, ha assegurat, , que a Catalunya hi ha «indignació» per no haver-li estat retornats «els papers de Salamanca, perquè en el fons no volen retornar-nos la nostra memòria (...) Els arxius són la memòria del país», diu Vilajoana, que ha recordat com el primer arxiu de Vilafranca, inaugurat el 1983, va ser dels primers a funcionar després del restabliment de la Generalitat.

30/12/2002 En un dinar de treball previ a la celebració del Secretariat de la *Cde la D* hores després, al restaurant *Els Italians*, Toni Strubell i els germans Enric i Xavier Borràs comencen a donar forma al que serà el llibre de la *Cde la D*.

30/12/2002 En la reunió del Secretariat es llegeix un Informe de la *Cde la D* al País Valencià i s'informa sobre contactes amb grups (d'esquerres) del País Valencià, amb el PSPV-PSOE,

amb la CEPC (Sindicat Juvenil PPCC). Sobre la feina futura es decideix: l'avenç en el procés judicial, la renovació de la web de la *CdelaD* i la preparació del llibre. Es parla de futurs actes, entre els quals: un amb els municipis i intel·lectuals castellans que donen suport a la *CdelaD*, l'altre de l'AAC amb experts a nivell mundial a Barcelona, i un altre a la Facultat de Geografia i Història de Salamanca. Es parla d'un Manual de la Comissió per a ajudar a crear Grups Locals (nom provisional). S'informa que en imminents edicions de *Serra d'Or*, *Debat Juvenil* i *Catalunya* (CGT), sortiran escrits sobre els papers de Salamanca. Finalment, es queda que el dia 10 de febrer es farà la Primera Assemblea Anual de la *CdelaD*.

31/12/2002 *El País* informa que tot i cloure's la capitalitat europea de Salamanca, l'exposició *Propaganda en Guerra* romandrà oberta fins el dia 12 de gener de 2003.

1/1/2003 El número 9 de *L'Opinió Catalana* publica una extensa entrevista amb Toni Strubell, coordinador de la *CdelaD*. Strubell hi afirma que «el cas de Salamanca evidencia l'absoluta indefensió de Catalunya i la coixesa del marc legal en què es troba el país».

2/1/2003 Ignasi Riera, a l'*Avui*, parla d'un viatge fet a Salamanca. «Passem, un cop i un altre, per davant de l'arxiu de la vergonya: és un tema tabú, a Salamanca. Em diuen que la titularitat depèn de Madrid i que resulta, a més, un arxiu infradotat, de recursos i de personal estable. Fa ràbia que una ciutat tan rica en memòries pugui retenir un arxiu conquerit per les armes de qui va assassinar la llibertat i les idees».

5/1/2003 Tots els grups polítics de la població d'Oliva (la Safor), inclòs el PP, han sol·licitat a la Generalitat valenciana que reclami la devolució dels documents valencians dipositats a l'AGGCE de Salamanca.

19/1/2003 Teresa Carvajal publica un article al diari *Avui* sota el títol «Què passa amb els "papers" de l'arxiu de Salamanca?» on fa un ampli i detallat repàs del seu (des)coneixement de l'AGGCE: «(...) La meua versió particular i poc documentada sobre el tema és que el ciutadà del carrer no hauria de fer bandera d'un tema que ha ser analitzat, estudiat i consensuat per experts en diferents matèries perquè hi ha material espoliat que indubtablement s'haurà de retornar als seus legítims propietaris.»

20/1/2003 Josep M. Sans Travé, director de l'ANC, tramet una carta a Lluís Urpinell i Joan, antic president del CADCI —com a resposta a la seva sol·licitud d'informació sobre la documentació del CADCI que va ser incautada a inicis de l'any 1939 per la DERD—, en què li ofereix dades i dos articles sobre el procés d'espoli de la documentació catalana.

23/1/2003 Toni Strubell parla a l'*Avui* de l'acte que es fa a la Universitat de Salamanca. «Amb actes com aquest, la *CdelaD* seguirà buscant el diàleg a Salamanca fins que un govern democràtic vegi la justícia de la nostra demanda, i hi actuï en conseqüència. Els populars sembla que no gaudiran de tal satisfacció. Cal esperar que un govern constituït per un partit de més tradició democràtica sí que s'hi impliqui com cal».

23/1/2003 La Universitat de Salamanca (US) celebra un acte organitzat per Izquierda Castellana amb la col·laboració de la *CdelaD*. Hi participen José Luis de las Heras, professor d'història moderna de la US i portaveu d'Izquierda Castellana, Borja de Riquer, membre de la Comissió Tècnica negociadora per part de la Generalitat, Josep Maria Sans Travé, director de l'ANC, professors universitaris i polítics, entre ells el catedràtic Ricardo Robledo i la regidora independent del PSOE Teresa Carvajal, així com arxivers i membres de la societat civil salmantina.

1/2/2003 El número 518 de *Serra d'Or* dedica sis pàgines als Papers de Salamanca, amb articles de Toni Strubell, Rosa M. Carrasco, Carles Fontserè i Teresa Pàmies.

1/2/2003 El número 39 de la revista *Catalunya*, de la CGT, hi dedica tota la darrera pàgina.

5/2/2003 Salamanca acull l'exposició *Cultures d'arxiu: fons i nous documents*, que inclou papers i materials espoliats que reclamen els catalans. Segons el comissari de la mostra, Jorge Blasco, no es tracta d'un muntatge expositiu en què es poden contemplar documents de transcendència política i històrica, «sinó un projecte d'investigació».

8/2/2003 Ignasi Aragay publica al diari *Avui* una entrevista amb Toni Strubell, coordinador de la *CdelaD*.

8/2/2003 Organitzat per ERC, se celebra al Casal de Calaf un acte sobre els papers de Salamanca, amb la intervenció d'Enric Borràs, portaveu de la *CdelaD*, i Jordi Puiggròs, periodista de *La Veu de l'Anoia*.

10/2/2003 La *CdelaD* demana que tots els partits catalans incloguin en els seus programes electorals la devolució dels "Papers de Salamanca" en el transcurs de l'acte de celebració de la primera assemblea general de la Comissió, que insisteix que si no es pot arribar a un acord parlat, que totes les parts afectades denunciïn el cas per la via judicial.

11/2/2003 L'escriptora i psiquiatra egípcia Nawal El Saadawi, és guardonada amb el XV Premi Internacional Catalunya. És una de les destacades personalitats signatàries de la Declaració de la *CdelaD*.

13/2/2003 Enric Borràs fa una conferència sobre els "Papers de Salamanca" al Casal Cultural de Mollet del Vallès.

14/2/2003 Se celebra un acte sobre el "Papers de Salamanca" al Casal Jaume I de Castelló de la Plana, organitzat per ACPV, amb la participació de Paula Martínez i Josep Guia.

20/2/2003 Se celebra un acte sobre el "Papers de Salamanca" al Casal Jaume I de Vila-real, davant de cent assistents, i organitzat per ACPV, amb les intervencions de Paula Martínez, Antoni Calzado, Vicent Terol i Enric Borràs.

21/2/2003 Enric Borràs i Paula Martínez, de la *CdelaD*, a més dels historiadors Toni Calzado i Vicent Terol participen en la xerrada-debat «Els papers valencians a l'arxiu de Salamanca», que organitza el Casal Jaume I d'Ontinyent.

22/2/2003 El Casal Jaume I organitza un acte sobre els "Papers de Salamanca" a Sequer del Mancio (Sueca), amb la participació d'en Josep Guia.

25/2/2003 ACPV celebra un acte sobre el "Papers de Salamanca" a la Universitat d'Alacant, amb la participació de Paula Martínez i Josep Guia, i un altre al Casal Jaume I d'Alacant.

28/2/2003 Se celebra un acte sobre el "Papers de Salamanca" al Casal Jaume I de Russafa (València), organitzat per ACPV, amb la participació de Paula Martínez i Josep Guia

1/3/2003 El diari *El Punt* publica una entrevista amb Carles Fontserè, que signa Eva Vázquez. En ser preguntat si creu de debò que algun dia es retornaran els arxius als catalans, Fontserè es pregunta: «Com deuen arxivar, aquesta gent, si no entenen el que diuen els papers? Quan vaig anar a Salamanca, amb altres membres de la Comissió, ens van dir que no tenien índex general i que calculen que tardaran vint anys més a tenir-ho tot arxivat, i encara amb l'ajuda d'historiadors catalans».

3/3/2003 La commemoració del centenari del CADCI es fa amb una exposició a la sala d'exposicions de la UGT. La celebració és motiu d'una carta de Lluís Urpinell i Joan, antic president de l'entitat, on afirma que «no hem llençat la tovallola, ni hem signat la pau, la lluita, doncs, continua. La justícia recuperarà algun dia la seva funció».

8/3/2003 Es convoca reunió del Secretariat de la *CdelaD* per al pròxim 17 de març. L'endemà, 18 de març, se celebrarà una jornada, organitzada per l'AAC, sobre «Els documents catalans a Salamanca: reflexions sobre el contenciós».

9/3/2003 Organitzada pel MAPA (Moviment Arenyenc Per a l'Autodeterminació), amb la col·laboració de l'Ajuntament d'Arenys de Munt, es fa la presentació de la *CdelaD* amb la presència d'Enric Borràs, l'historiador Francesc Forn, l'alcalde Andreu Majó i Agustí Barrera, que presenta l'acte.

10/3/2003 Es presenta a Can Palauet de Mataró la *CdelaD* sota els auspicis del Patronat Municipal de Cultura i un nodrit grup local de suport a la *CdelaD*, que es constitueix com a tal en aquesta ciutat del Maresme. Hi intervenen l'historiador Jaume Sobrequés, Josep Cruanyes, Rosa Maria Carrasco i Carles Marfà, director del Museu de Mataró. L'acte té una gran cobertura informativa als mitjans locals (*TV Mataró*) i a *Catalunya Ràdio* i *Catalunya Informació*.

12/3/2003 Aníbal Lozano escriu una carta al director, que publicaran diversos mitjans, amb motiu de la celebració del primer aniversari de la constitució de la *CdelaD*. «A Salamanca encara perviu la mostra més indolent de la confiscació de la memòria per una guerra. Així és la degradació de la consciència sobre el nostre passat recent i la infravaloració dels sentiments que l'Archivo de la Guerra Civil emmagatzema i exposa amb infame orgull.»

16/3/2003 El quadern dominical del diari *El Periódico* publica un extens reportatge de quatre pàgines signat per Olga Merino sota el títol «De Salamanca a los tribunales», on diversos historiadors i juristes manifesten llur creença que és possible recuperar per la via judicial l'espoliat durant la guerra civil.

18/3/2003 La presentació d'un informe tècnic promogut per l'AAC reuneix 180 professionals de l'arxivística i resulta en un clam unànim de reclamació dels documents de Salamanca, amb experts com Michel Duchein i l'alemany Klaus Oldenhage. L'informe dels tres arxivers catalans —Àngels Bernal, Miquel Casademont i Antoni Mayans— reflecteix la postura de l'ACA, que el publicarà a la col·lecció *Textos* en català, castellà i anglès.

19/3/2003 La prestigiosa revista internacional de catalanística, *Journal of Catalan Studies*, editada per la UOC i la University of Cambridge, publica un article d'Henry Ettinghausen, professor emèrit de la Universitat de Southampton, sobre l'afer dels papers de Salamanca.

1/4/2003 Amb motiu de la retirada del nom del carrer del nazi Serrano Súñer a Gandesa, creador de l'oficina que constituí l'arxiu de Salamanca, el Secretariat de la *CdelaD* emet una nota en què afirma que es tracta d'un dia històric «per a la ciutat de Gandesa (capital de Terra Alta), per a Catalunya i per a tots els demòcrates del món».

1/4/2003 El número 229 de la revista *Lluita*, que edita el PSAN, publica una pàgina sota el títol «Per la dignitat catalana» signat per Paula Martínez, membre del Secretariat de la *CdelaD*, on fa un repàs de la constitució i de la feina feta per l'oficina valenciana de la *CdelaD*.

4/4/2003 L'historiador Josep Benet publica el llibre *En defensa pròpia*, on hi afirma: «[Tarradellas] no va fer cap gestió per tal de recuperar per a Catalunya la part dels arxius de la Generalitat republicana, així com la diversa documentació política que, com a botí de guerra, el règim de Franco envià a l'arxiu de la guerra civil, de Salamanca. I, tanmateix, ens consta que si, durant aquells anys de la Transició, Tarradellas hagués reclamat el retorn a Catalunya de tota aquella documentació catalana, no li hauria estat negada».

4/4/2003 *La Brúixola* organitza a *La taverna d'Enric* de la ciutat de València l'acte «Els papers (que no són) de Salamanca» amb la intervenció de Paula Martínez i Josep Guia.

8/4/2003 Se celebra un acte sobre el "Papers de Salamanca" a la Facultat de Matemàtiques de València, organitzat per la Comissió d'Activitats Culturals, amb la participació de Paula Martínez i Josep Guia.

15/4/2003 L'historiador Emilio Majuelo ha precisat que una gran part fons de l'arxiu del Govern Civil espanyol a Navarra van desaparèixer l'any 1978 per ordre de Martín Villa quan ocupava el càrrec de ministre d'Interior del Govern d'UCD, i que nombrosos documents referents a organitzacions republicanes van ser cremats, no solament en centres oficials de Navarra sinó també en molts altres llocs de l'Estat espanyol.

22/4/2003 El diari *Avui* penja al seu web un joc sobre els "Papers de Salamanca" sota el títol «Missió possible».

23/4/2003 L'organització independentista Endavant emet un comunicat amb motiu del Dia Nacional de Castella on afirma que una de les eines per lluitar contra la repressió i el feixisme és la reclamació des de Castella de la devolució dels arxius històrics de Catalunya.

25/4/2003 Se celebra un acte sobre el "Papers de Salamanca" a la Facultat de Matemàtiques de València, organitzat per la Comissió d'Activitats Culturals, amb la participació de Paula Martínez i Josep Guia.

25/4/2003 Amb la moderació d'un membre de la Comissió per la Dignitat i els principals representants polítics de la ciutat d'Alcoi, es realitza un debat sobre els documents espoliats durant la guerra i la postguerra civil en aquestes terres i mantinguts a l'arxiu de Salamanca.

29/4/2003 El premi a la Memòria Popular, que promou la Fundació Josep Comaposada (UGT) i la Fundació Rafael Campalans (PSC) s'atorga, en el transcurs d'un acte celebrat a la Farinera del Clot, a la *CdelaD*.

6/5/2003 «L'estat de provisionalitat que viu l'Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA) pot acabar fent-se crònic i convertir-lo en un cas similar al de l'arxiu de Salamanca», Amb aquestes paraules a *La Vanguardia* defineix Joan Boadas, president de l'AAC, la greu situació d'interinitat que afecta aquesta associació.

9/5/2003 La *CdelaD* s'adhereix al manifest «Salvem el País, salvem el territori», promogut per ACPV i els Casals Jaume I, amb el suport de 200 entitats de tots els racons del País Valencià, amb motiu de la diada del 25 d'Abril i de la manifestació que se celebra a la ciutat de València el 10 de maig.

9/5/2003 Se celebra un acte sobre el "Papers de Salamanca" a la Biblioteca Pública de Carcaixent, organitzat pel grup Arrels, amb la presència de Paula Martínez i Josep Guia.

18/5/2003 *Diari de Balears* publica una entrevista amb Toni Strubell, signada per L. Lorenzo, on el coordinador de la *CdelaD* advoca per la creació d'una oficina de l'entitat a Palma.

20/5/2003 Josep Puig, cap de llista de l'organització política de l'ecologisme català, Els Verds-Alternativa Verda, fa arribar una nota de suport al Secretariat de la *CdelaD*, amb motiu de la celebració a l'Ateneu Barcelonès d'un acte de la *CdelaD*: «Cal exigir el retorn dels arxius catalans segrestats a Salamanca, entre els quals cal comptar, per exemple, amb els del professor N. Capo, pare del naturisme català.»

22/5/2003 Se celebra a l'Ateneu Barcelonès, sota els auspicis de la *CdelaD* —i en col·laboració amb Òmnium Cultural—, l'exregidora Teresa Carvajal i el periodista Aníbal Lozano, visiblement commogut, reben un emotiu homenatge.

22/5/2003 El Casal Jaume I de Vila-real fa arribar al Secretariat de la *CdelaD* un llistat de documents de les comarques de Castelló que se sap que es troben a Salamanca.

22/5/2003 Se celebra un acte sobre el "Papers de Salamanca" al Casal Jaume I d'Elx, organitzat per ACPV, amb la participació de Paula Martínez i Josep Guia (Comissió de la Dignitat), Alejandro Pérez (PSPV-PSOE), Pasqual Mollà (EUPV), Joan Carles Martí (BNV), Matías González (Partit Humanista), Sergi Sanchiz (Moviment per la Unitat del Poble) i Josep Esteve Rico (Unió Centre liberal).

1/6/2003 El número 117 d'*El Butlletí d'ACPV i els Casals Jaume I* fa una extensa ressenya de la visita de la *CdelaD* a les universitats valencianes i als Casals Jaume I.

5/6/2003 L'Ateneu Popular Mawla, sota els auspicis dels Maulets, organitza el sopar «Els papers del Salamanca», amb la presència d'Enric Borràs.

6/6/2003 En un acte celebrat en una sala atapeïda de la seu vella de la Universitat de València, la *CdelaD* ha homenatjat els professors salmantins Frias i De las Heras pel seu suport al retorn dels anomenats papers de Salamanca. Hi fan parlaments el vicerector de la Universitat, Toni Strubell, Rosa Maria Carrasco en nom dels afectats pels espolis, el catedràtic emèrit de Southampton, Henry Ettinghausen, i Josep Guia, responsable de l'Oficina de la *CdelaD* al País Valencià, i el vicerector de la Universitat.

6/6/2003 Alfons Garcia signa una extensa entrevista al diari *Levante*, de València, amb José Antonio Frías, professor de Biblioteconomia de la Universitat de Salamanca i adherit a la *CdelaD*.

8/6/2003 L'obra *Els papers de Salamanca. L'espoliació del patrimoni documental de Catalunya (1938-1939)* —publicat per Edicions 62—, de l'advocat i historiador Josep Cruanyes, arriba a les llibreries. El diari *Avui* —com també la resta de mitjans de comunicació— en fa un ampli reportatge sota el títol «Història d'un botí de guerra».

10/6/2003 En el seu «Fil de vint» al diari *Avui*, l'escriptora Isabel-Clara Simó afirma que «És urgent que els salmantins siguin informats del que estan defensant, però sense manipulacions malintencionades».

10/6/2003 El Secretariat de la *CdelaD* informa que després de la segona presentació a Mallorca de la Comissió (Manacor i Palma), s'està en tractes per a l'establiment de la *CdelaD* a les Illes. Manuel Lòpez Crespí i Rosa Calafat es mostren disposats a col·laborar-hi.

12/6/2003 La Comissió de Política Cultural del Parlament de Catalunya debat avui una proposició no de llei que insta el Govern català «a promoure les accions judicials corresponents per tal de reclamar la devolució dels fons documentals de la Generalitat de Catalunya retinguts a l'Archivo General de la Guerra Civil», segons la proposta presentada per ERC.

12/6/2003 El Parlament obre la possibilitat que la Generalitat actuï per la via judicial, com a últim recurs, i amb el vot favorable de tots els grups menys l'abstenció del PP, s'ha aprovat un text sorgit de tres proposicions no de llei presentades per ERC, PSC i ICV i amb el vistiplau de la federació nacionalista CiU.

26/6/2003 La *CdelaD* i Edicions 62 patrocinen la presentació del llibre de Josep Cruanyes, *Els papers de Salamanca. L'espoliació del patrimoni documental de Catalunya (1938-1939)*, que se celebra al Caixa Fòrum de Barcelona. Presenten el llibre el professor Borja de Riquer (UAB) i Joan Boadas, president de l'AAC.

27/6/2003 Paco Lechón al setmanari *Presència* signa la pàgina «Salamanca, l'arxiu de la repressió».

3/7/2003 Marçal Sintès s'indigna en el seu «Non stop» de l'*Avui* amb l'actitud ambivalent del PSC. «Dimarts al Congrés, els diputats socialistes catalans van negar el seu vot, entre d'altres qüestions, a les demandes (...) de devolució dels "Papers de Salamanca" i de respecte a l'autonomia del Parlament basc en el conflicte que manté amb el Tribunal Suprem. I això que, en aquest últim cas, el PSC s'havia pronunciat fa només uns dies a l'hemicicle del Parc de la Ciutadella.»

4/7/2003 Ignasi Riera aprofita la seva columna diària a l'*Avui* per parlar de la presentació del llibre de Josep Cruanyes a la llibreria Blanquerna, al carrer Serrano de Madrid.

6/7/2003 El conseller en Cap de la Generalitat de Catalunya, Artur Mas, retreu que els diputats socialistes al Parlament català treguin «molt de pit» i que, en canvi, al Congrés espanyol tinguin «por escènica» i votin contra les seleccions esportives catalanes, contra el retorn dels papers de Salamanca, contra la possibilitat que Catalunya tingui una presència activa a la UE i contra l'administració única.

14/7/2003 L'AGGCE de Salamanca inaugura una nova sala permanent que complementa una desafortunada recreació d'una lògia maçònica feta construir als anys quarantes per Marcelino de Ulibarri. L'historiador de temes maçònics Pere Sánchez Ferré afirma que es va fer «per donar una imatge terrorífica de la maçoneria, perquè resultés el més tenebrosa possible: no té res a veure amb un temple de veritat».

15/7/2003 El periodista Aníbal Lozano, en la seva «Carta semanal» a *La Vanguardia* dona notícia del boicot que va patir l'historiador Gabriel Jackson de les autoritats salmantines en l'acte de recepció del premi Nebrija, atorgat per la Universitat de Salamanca, pel fet d'estar d'acord amb el retorn dels anomenats papers de Salamanca.

16/7/2003 En l'acte de recepció del premi Nebrija que va rebre a la Universitat de Salamanca, l'hispanista Gabriel Jackson va patir el boicot del PP per defensar el retorn dels arxius de Salamanca a Catalunya. La *CdelaD* emet un comunicat de denúncia d'aquest fet.

10/8/2003 Enric Borràs, portaveu de la *CdelaD*, presenta a la Casa de la Cultura de Morella (Els Ports) la *CdelaD*.

20/8/2003 Paula Martínez Ros, membre de l'Oficina de València de la *CdelaD*, imparteix un seminari a la Universitat Catalana d'Estiu (Prada de Conflent) sota el títol «Els papers valencians espoliats a Salamanca».

23/8/2003 El periodista Marc Bassets es fa ressò, des de *La Vanguardia*, d'un estudi de la historiadora alemanya Julia Macher. La tesi és rotunda: «Espanya va eludir l'ajustament de comptes amb el seu propi passat, el que va permetre una transició pacífica, però aquesta actitud ha il·lustrat la democràcia espanyola. Macher creu que «l'extremisme de dretes es va infravalorar». «En voler oblidar tant —afegeix—, algunes reformes es van ajornar. Si la de l'Exèrcit s'hagués fet abans, potser no hauria existit el cop de Tejero.»

24/8/2003 La casa de la família Strubell Trueta a Santa Cristina d'Aro es converteix en el dinar d'estiu del secretariat ampliat de la *CdelaD*, seguint la tradició ja iniciada l'any anterior. La quarantena de presents dialoguen sobre les línies a seguir per la Comissió.

1/9/2003 La *CdelaD*, davant la notícia de la mort de Ramón Serrano Súñer (SS), emet un comunicat en què vol recordar a l'opinió catalana que «aquest criminal de guerra nazi i genocida anticatalà va crear, essent ministre de l'Interior de la Dictadura, la Delegación del Estado para la Recuperación de Documentos (DERD), amb un decret de 26 d'abril de 1938».

2/9/2003 L'Ajuntament de Castelló de la Plana (PP) publica una esquela en memòria del nazi Serrano Súñer.

11/9/2003 La *CdelaD*, en col·laboració amb el diari *Avui*, edita un full d'adhesius sota el lema «Volem els Papers». En total, se'n distribueixen 1.200.000, que, de mica en mica, omplen tota la geografia catalana amb la col·laboració desinteressada de centenars de milers de ciutadans.

11/9/2003 Editorial del diari *Avui* sota el títol «Una qüestió de dignitat». «Potser és col·lectivament frustrant reiterar una demanda justa tantes vegades desatesa. Però deixar de plantejar-la significaria acceptar la política de fets consumats i de submissió absoluta. Per això aquest Onze de Setembre la portada que il·lustra l'especial del diari *Avui* és un dels cartells de la guerra del 36 més famosos de l'il·lustrador Carles Fontserè, un dels sis que van anar a parar a Salamanca «*por justo derecho de conquista*»».

11/9/2003 Carles Fontserè, en una entrevista que publica l'*Avui*, afirma que va anar a Salamanca «per dignitat», però que ja no hi pensa tornar més, perquè «hem d'exigir a la Generalitat que actuï, si realment vol els papers».

11/9/2003 El PP va triturar ahir amb la seva majoria absoluta la proposta del PSOE d'anul·lar tots els judicis sumaris instruïts durant la dictadura de Franco, recolzada per la resta de l'oposició.

15/9/2003 Amb motiu de la publicació del seu llibre *Domènec Latorre. Afusellat per catalanista (Edicions 62)*, l'historiador Josep Benet afirma a l'*Avui* que «El nacionalisme espanyol, imperialista i agressiu, tan exaltat per Franco i el franquisme, reapareix i torna a atacar la catalanitat, i (...) es nega a tornar als seus legítims propietaris la documentació de la Generalitat de Catalunya del període republicà i de nombroses entitats i ciutadans catalans».

4/10/2003 Els advocats catalans que participen en el vuitè Congrés de l'Advocacia Espanyola, que se celebra aquests dies a Salamanca, fan arribar una protesta oficial a l'AGGCE respecte al no-retorn de documents espoliats a advocats de Barcelona i Manresa, i al Col·legi d'Advocats de Lleida.

8/10/2003 El catalanòfil i catedràtic emèrit de la Universitat de Southampton, Henry Ettinghausen, membre del Secretariat de la *CdelaD* i portaveu dels més de set-cents signataris internacionals de la *Declaració de la CdelaD*, rep la Creu de Sant Jordi.

21/10/2003 Se celebra un acte sobre el "Papers de Salamanca" al Casino Cultural de Torrent (L'Horta), organitzat Associació Cultural «Casino de Torrent», amb la participació de Paula Martínez i Josep Guia.

28/10/2003 Un reportatge a BBC News apunta la subvenció del Govern del PP a la Fundación Francisco Franco com un «fantasma» del franquisme que retorna.

29/10/2003 El diari Avui, a la secció «Eleccions 2003, Radiografia de la legislatura» publica un extens reportatge en què apunta el tema dels "Papers de Salamanca" com un dels principals «greuges pendants» dels catalans davant l'estat i el PP.

14/11/2003 Es presenta la *CdelaD* a Vilafranca dels Ports.

6/11/2003 Paula Martínez presenta la *CdelaD* a Torrent (L'Horta).

26/11/2003 Se celebra un acte sobre el "Papers de Salamanca" al Centre Cultural de Montcada (L'Horta), organitzat pel Grup de joves de Montcada, amb la participació de Paula Martínez.

10/12/2003 La revista *Serra d'Or* publica un article de Teresa Pàmies sota el títol de «No sols per dignitat» que lloa el llibre de Josep Cruanyes i la investigació sobre l'espoli franquista.

15/12/2003 El Diari del Baix Penedès publica una divertida foto trucada dels advocats Josep Ramon Forcada i Salvador Euras sortint de la l'AGGCE carregats de lligalls que s'emporten cap a Catalunya.

19/12/2003 La Comissió de la Dignitat ofereix un sopar-homenatge al Professor Emèrit de la Universitat de Southampton, Henry Ettinghausen, per la seva il·limitada ajuda a la lluita pel retorn dels Papers. Unes cent persones –entre les quals Jordi Carbonell, Josep Altayó i Josep Camps, a més d'una delegació de membres del Fòrum per la Memòria– omplen el menjador de la Farinera del Clot (Barcelona) per homenatjar-lo.

4/1/2004 Diversos mitjans anuncien que setze ajuntaments de la Terra Ferma presentaran conjuntament reclamacions judicials pels seus papers coordinats per la *CdelaD* i la Diputació de Lleida.

13/1/2004 Important reunió a Lleida entre Josep Cruanyes i alcaldes de l'àrea del Segrià - principalment- amb presència de Carme Vidal, directora del Centre d'Estudis Ilerdencs i futura Presidenta de la Taula de Suport a la Comissió de la Dignitat a la Terra Ferma. S'acorden estratègies per a la petició formal dels arxius municipals i d'altre tipus que hom pensa demanar a l'administració espanyola.

20/1/2004 Tots els grups de la Diputació de Barcelona aproven una moció en què es reconeix la feina duta a terme per la *CdelaD*, s'acorda donar suport a tots els municipis de la província de Barcelona que reclamin els seus papers i estudiar quins papers té la demarcació a l'AGGCE.

6/2/2004 Una llarga entrevista a la revista *Presència* amb el professor Henry Ettinghausen, membre de la *CdelaD* que va rebre una Creu de Sant Jordi l'any 2003, en part per la seva contribució a la lluita pels papers.

1/3/2004 Sopar-tertúlia al Via Fora! de Vilafranca del Penedès sobre «Els papers de la Dignitat», amb Toni Strubell.

18/3/2004 Després de la constitució del nou Govern espanyol (PSOE), la *CdelaD* reclama el retorn immediat dels papers de Salamanca.

25/3/2004 CiU fa pública als mitjans la seva voluntat de «passar a l'acció» en el terreny del retorn dels "Papers de Salamanca" i demana Maragall demostrï en aquest cas la seva complicitat amb el Govern espanyol.

30/3/2004 Un article a l'*Avui* dona detalls sobre el treball realitzat per dos tècnics de l'ANC van rastrejar l'AGGCE a la recerca de tota la documentació espoliada pels franquistes.

30/3/2004 En un acte a Valladolid, l'exDirector de l'AGGCE Antonio González admet que el fet que Catalunya reclami els seus papers és totalment legítim, declaracions que creen la lògica consternació a la premsa de Castella-Lleó.

30/3/2004 El conseller i portaveu del Govern català, Joaquim Nadal, fa públiques unes declaracions en què considera vital que retornin a Catalunya tant els documents privats com els de caràcter institucional retinguts a Salamanca.

Març 2004 Mercè Teodoro, advocadessa, anuncia que la *CdelaD* està ajudant diversos ajuntaments del País Valencià a iniciar els processos judicials per al retorn dels seus papers.

Març 2004 Una productora independent gal·lesa anuncia la seva voluntat de tirar endavant un documental sobre els Papers de Salamanca.

Març 2004 Una exposició anomenada «Els papers de la dignitat», amb fotografies sobre la *CdelaD*, s'inaugura a Via Fora! De Vilafranca del Penedès.

4/4/2004 Un ample reportatge aparegut a *El Punt* apunta les reticències que hi ha per part dels afectats dels espolis a presentar demandes judicials en esperar les parts que la situació política s'aclareixi.

15/4/2004 En el debat d'investidura de José Luis Rodríguez Zapatero, els grups CiU i ERC demanen al Govern espanyol que passi «de les bones intencions als fets» en casos com els papers de Salamanca.

29/4/2004 La *CdelaD* fa pública en un acte al Col·legi d'Advocats una Segona Declaració que exigeix «al Govern espanyol que retorni immediatament als seus legítims propietaris el patrimoni documental espoliat per l'exèrcit franquista». La presenta Joan Rigol —nou President de la Taula Nacional de Suport a la *CdelaD*— el president d'OC, Jordi Porta, Josep Maria Terricabras i Toni Strubell.

30/4/2004 La Comissió de la Dignitat celebra una roda de premsa al Col·legi de Periodistes de Catalunya (Barcelona). El Molt Honorable Joan Rigol, President de les taules de Suport a la *CdelaD*, l'exPresident del Parlament de Catalunya, llegeix una Segona Declaració que emplaça el nou govern de José Luis Rodríguez Zapatero a actuar amb "justícia històrica" en el cas de la devolució dels papers. També hi prenen la paraula Josep Maria Terricabras, President de la Taula de Suport a la *CdelaD* a Girona, i el President d'Òmnium Cultural Jordi Porta.

30/4/2004 La Ministra Carmen Calvo no descarta que els «papers de Salamanca» es puguin retornar en declaracions a LV.

2/5/2004 El diari *El Norte de Castilla* publica una entrevista amb José Luis de las Heras en que diu que el tema de l'Arxiu no és un tema de «bons i dolents» sinó un cas en què s'ha de fer justícia.

3/5/2004 El diari *El Punt* porta una editorial que demana «que tornin els documents de Salamanca».

4/5/2004 Xavier Menéndez, delegat sectorial de cultura del PSC i representant del PSC a la *CdelaD*, fa un article a l'*Avui* en què preveu que la fi del conflicte i una solució són properes.

4/5/2004 Les Corts de València voten unànimement —PP inclòs— pel retorn dels papers valencians espoliats i retinguts a l'AGGCE.

5/5/2004 El diari *Las Provincias* anuncia en titulars que «El PP s'uneix al PSPV i a EU i reclama la part valenciana de l'arxiu de Salamanca».

13/5/2004 Se celebra una reunió entre membres del Secretariat de la *CdelaD* amb Adolfo Pérez Esquivel. Pérez Esquivel anuncia que dirimirà una carta al president del Govern espanyol per demanar el retorn dels papers als seus legítims propietaris.

15/4/2004 La *CdelaD* demana en una nota unitat als grups polítics catalans a l'hora de reclamar els papers de Salamanca, tema que no pot ser objecte de rivalitats entre partits.

16/5/2004 El PSC avisa els seus socis del tripartit —ICV i ERC— que rebutjarà iniciatives «unilaterals» encaminades a demanar el retorn dels papers de Salamanca.

18/5/2004 Els membres del Secretariat de la *CdelaD* Toni Strubell, Enric Borràs i Josep Altaíó —juntament amb Antoni Vives i Joaquim Forn de CiU— assisteixen com a convidats al debat al Congrés dels Diputats sobre els papers en què PSOE, ERC i IU-ICV acorden demanar que es negociï una solució al tema «abans de finals d'any». En declaracions posteriors la *CdelaD* manté el seu «recl» i demana ser rebuda per Zapatero.

18/5/2004 El diari *Avui* editorialitza sobre el tema dels papers amb el títol «El calendari dels «papers de Salamanca» que parla de les rivalitats entre partits i del suport «massiu» de la societat catalana a la *CDELAD*.

19/5/2004 El diari *El Punt* torna a editorialitzar sobre la necessitat de retornar els papers de Salamanca.

19/5/2004 El diari salmantí *La Gaceta*, publica una foto de la visita a Salamanca de la *CdelaD* (14.10.2002) en què es veu J. L. Carod-Rovira i intenta usar aquesta dada per desprestigiar la demanda del retorn per part dels catalans. El mateix diari apunta que el PP de Catalunya ha demanat que els papers tornin «al seu lloc d'origen».

19/5/2004 Diversos mitjans salmantins anuncien que el PP local dóna «per fet» que els papers tornaran a Catalunya.

21/5/2004 El portaveu dels signants internacionals a favor de la *CdelaD*, el professor Henry Ettinghausen, publica l'article «No perdem els papers» a *El Punt*.

21/5/2004 Un debat televisiu que s'ha de celebrar el 21 de maig a Canal 4 de Valladolid amb Toni Strubell i d'altres ponents —alguns polítics i arxivers— es suspèn per raons «polítiques» i en el darrer moment. Teresa Carvajal, presidenta del grup Ciudadanos en Defensa del Patrimonio, de Salamanca, ho descriu com un «segrestament de la paraula».

24/5/2004 Josep A. Duran i Lleida publica un extens article a l'*Avui* amb el títol «Devolució» en què explica la posició de CiU en el debat a les Corts de Madrid del dia 18 on presentà una proposició no de llei pròpia.

25/5/2004 S'anuncia que el PP de Salamanca s'ha quedat sol en la presentació d'un manifest a favor de la «*Unidad de Archivo*» i la recollida de firmes a Salamanca. Es col·loca una gran pancarta a l'Ajuntament de Salamanca que demana la «*unidad de archivo*» y «*que no se*

pierda nada». Diverses entitats —ajuntaments, associacions d'empresaris etc.— hi donen suport.

25/5/2004 El professor d'història contemporània de la Universitat de Salamanca, Jose Luis de las Heras, fa públic un treball de títol «La unidad e integridad del archivo de la Guerra Civil no están en peligro» que serà reproduït en diversos mitjans catalans i de Castella Lleó.

26/5/2004 Una delegació de la *CdelaD* composta per Toni Strubell, Enric Borràs, Josep Cruanyes, Pep Guia, Joan Rigol, Heribert Barrera, Ximo Puig i Joan Boadas es reuneix amb la Ministra de Cultura, Carmen Calvo, a la seu del Ministeri a Madrid, per aclarir posicions a l'entorn del retorn. En declaracions posteriors, la delegació fa pública la seva reserva sobre les futures perspectives i anuncia que conservaran una posició «vigilant».

28/5/2004 L'hispanista d'origen irlandès, Ian Gibson, anuncia en un acte a Burgos que «Catalunya té raó» en el tema dels papers de Salamanca.

29/5/2004 Apareix a molts punts públics de la ciutat de Salamanca un adhesiu de mida gran amb el lema «*No al fundamentalismo neofranquista — Justicia y reconocimiento de derechos para los vencidos*» en que es veu una caricatura de Puyal en què Hitler, Mussolini i Franco defensen, baioneta en mà, la «*unidad de archivo*».

30/5/2004 Se celebra un acte sobre el "Papers de Salamanca" al Jaume I de Cullera (La Ribera), organitzat ACPV, amb la participació de Paula Martínez i Josep Guia.

30/5/2004 El diari salmantí *El Adelanto* obre en enquesta en què demana als seus lectors si la polèmica del Archivo té sentit. Un 21,4% respondran que sí, un 21% que no, i un 57,6 que els polítics «haurien de preocupar-se d'altres necessitats més importants».

31/5/2004 Els mitjans de comunicació recullen que l'Ajuntament de Tarragona confia a Josep Cruanyes, de la *CdelaD*, la redacció d'una demanda judicial pel retorn dels documents espoliats d'aquesta institució al final de la Guerra Civil.

31/5/2004 En plena campanya electoral, i a l'igual que havia fet J.M. Aznar el 1995 i el 2002, J. Mayor Oreja —cap de llista del PP— proclama en un míting que els "Papers de Salamanca" són un «*símbolo de la unidad de España*».

1/6/2004 Raimon Obiols, candidat del PSC a les llistes europees del PSOE, anuncia que vol recuperar els papers del seu pare retinguts a Salamanca.

2/06/04 El diari *Levante* emet en titulars: «Camps desautoritza el PP de les Corts i refusa demanar els papers de l'Arxiu de Salamanca».

5/6/2004 Al partit de futbol Terrassa FC-UD Salamanca, es va desplegar una immensa pancarta (de més de 30 metres) amb el lema «Volem els papers segrestats a Salamanca» cosa que va fer que l'estadi sencer, posat en peu, aplaudís l'acció (segons el *Diari de Terrassa*). Malgrat tot s'hi produeixen incidents.

7/6/2004 El catedràtic Borja de Riquer respon a Pedro Schwartz amb un article a *LV* dient que mentre existeixi a l'AGGCE la documentació espoliada, no hi haurà reconciliació.

9/6/2004 Es difon a diversos mitjans un document de la Asociación de Archiveros de Castilla y León (ACAL) que denuncia la politització i demagògia invertida pels polítics de Castella Lleó en l'afer dels papers alhora que denuncia la ineptitud de les autoritats locals en el manteniment dels arxius propis.

10/6/2004 El ministre Jesús Caldera —d'origen salmantí— anuncia en un míting a Valladolid que el Govern espanyol no pensa «mourre» l'Arxiu de Salamanca, frase que en diversos mitjans s'interpreta com a poc clarificadora.

11/6/2004 El diari *Avui* anuncia que la consellera Caterina Mieras «ja prepara el retorn i rebuda dels "papers de Salamanca"».

11/6/2004 Una fundació salmantina propera a sectors del PP ha pressionat la *CdelaD* perquè el seu coordinador participi en un debat el dia darrer de la campanya de les eleccions europees. En el debat hi havia d'intervenir, a més de Toni Strubell, dos membres destacats del PP local, però ningú de cap altre partit. La *CdelaD* es nega a participar en un debat en aquella data i ofereix de fer-la més endavant. Però sembla que només interessava aquell dia...

13/6/2004 *La Vanguardia* publica un reportatge sobre els «greuges» culturals que afecten les relacions entre els governs català i espanyol.

13/6/2004 Un reportatge a *El Punt* se centra en el suport que té la *CdelaD* i les posicions que defensen els catalans a Salamanca mateix. Entrevistes a Teresa Carvajal, Aníbal Lozano i Ester Gràcia.

14/6/2004 Diversos mitjans fan públic que l'associació salmantina Ciudadanos por la Defensa del Patrimonio de Salamanca estaria a favor de reconèixer la legitimitat de la reclamació catalana i la necessitat de retornar documents a Catalunya.

15/6/2004 Reunió de la comissió permanent del Patronat de l'AGGCE per decidir quines persones formaran part de la taula de negociació que haurà sobre el retorn dels arxius catalans.

17/6/2004 Se celebra un debat sobre l'Arxiu de Salamanca a la Facultat d'Història i Geografia de la Universitat de Salamanca en què per part «salmantina» hi intervenen el catedràtic Manuel Redero i l'arxivera Rosa López, i per part «catalana», la vicepresidenta de l'AAC, Emília Capell, i Toni Strubell. L'acte, organitzat pel Foro de Izquierdas-los Verdes, al qual hi assisteixen unes 250 persones, tindrà l'endemà una àmplia repercussió als mitjans salmantins.

17/6/2004 La consellera de Cultura, Caterina Mieras i la ministra de Cultura, Carmen Calvo, es reuneixen a Madrid durant dues hores per fixar un calendari de treball sobre el tema del retorn dels papers segons va acordar les Corts el passat 18.5.2004. Parlen dels perfils de les persones que han de formar part del futur Comitè Assessor.

22/6/2004 Tots els partits del Parlament de Catalunya acorden que els originals dels "Papers de Salamanca" han de tornar dins de l'actual legislatura.

26/6/2004 Se celebra un acte sobre el "Papers de Salamanca" al Saló d'Actes de Ruralcaixa de Benassal (Alt Maestrat), organitzat pel Grup per la Recuperació de la Memòria Històrica, amb la participació de Paula Martínez i Josep Guia.

28/6/2004 Caterina Mieras, consellera de Cultura, rep una delegació de la *CdeIaD* de la què formen part Toni Strubell, Josep Cruanyes, Enric Borràs, Emília Capell —vicepresidenta de l'Associació d'Arxivers de Catalunya— i la Sra. Capo en representació dels afectats particulars de l'espoli.

Apèndix 1

Llista de signataris internacionals de la Declaració de la Comissió de la Dignitat

HEBE DE BONAFINI	Presidenta Madres de la Plaza de Mayo
DAVID CARDÚS	Professor Emèrit, Baylor College
NOAM CHOMSKY	Catedràtic, Massachusetts Institute of Technology
FRANCESCO COSSIGA	President Emèrit de la República Italiana
FRANÇOISE DAVID	Presidenta de la Federació Quebequesa de Dones
PETER GABRIEL	Músic
GLORIA HOOPER	Baronesa, del Consell de la Unió Europea
FEDERICO MAYOR ZARAGOZA	Exsecretari general de la Unesco
RIGOBERTA MENCHÚ	Premi Nobel de la Pau 1992
DANIELLE MITTERAND	Presidenta de France Libertés
GEORGES MOUSTAKI	Músic
JOAN ORÓ	Professor Emèrit, University of Houston
SGOURIDIS PANAGIOTY	Ex Vicepresident del Parlament Grec
ADOLFO PÉREZ ESQUIVEL	Premi Nobel de la Pau 1981
JAMES PETRAS	Professor, Binghampton University
PAUL PRESTON	London School of Economics
JOAN RIGOL	President del Parlament de Catalunya
NAWAL EL SAAWADI	Esriptora, lluitadora pels Drets Humans
MARIO SOARES	Ex President de Portugal
MIKIS THEODORAKIS	Music
VIRGINIA TSOUDEROS	Ex Viceministra d'Exteriors de Grècia
HOWARD ZINN	Professor Emèrit, University of Boston

Catedràtics de més de 220 universitats d'arreu del món que van firmar donant el seu suport a la Declaració de la Comissió de la Dignitat pel retorn dels "Papers de Salamanca"

Professora Giuliana Albini	Università degli Studi di Milano (Itàlia)
Professor Jane Albrecht	Wake Forest University (EUA)
Professeur Alain Alcouffe	Directeur de Pôle Universitaire Européen (França)
Professor Jens Allwood	Goeteborg University (Suècia)
Cattedratico Bruno Anatra	Università di Cagliari (Itàlia)
Professor Edward Andrew	Toronto University (Canada)
Professeur Irena Backus	Université de Genève (Suïssa)
Professor Sebastian Balfour	London School of Economics (Anglaterra)
Professeur Hassan Banhakeia	Université Mohamed I, Oujda (Marroc)
Professore Marco Bassi	Università di Bologna (Itàlia)
Professor Ole J. Benedictow	University of Oslo (Noruega)
Professor Cecilia Benoit	University of Victoria (Canadà)
Professor Maryellen Bieder	Indiana University (EUA)
Professor Paul W. Birt	University of Ottawa (Canadà)
Professor Thomas N. Bisson	Harvard University (EUA)
Professor David Blackburn	Harvard University (EUA)
Professor James Borcher	Cleveland State University (EUA)
Professor Paula Botteri	Università degli Studi di Trieste (Itàlia)
Professor Enric Bou	Brown University (EUA)
Professor Abdellah Bounfour	I.N.A.L.C.O. de Paris (França)
Professeur Denise Boyer	Université d'Orléans (França)
Professor David Brookshaw	University of Bristol (Anglaterra)
Professor J. G. M. de Bruijn	Free University of Amsterdam (Holanda)
Professor Paul Cammack	University of Manchester (Anglaterra)
Professor Nicholas Canny	National University of Ireland, Galway (Irlanda)
Professor David Cardús	Baylor College of Medicine, Texas (EUA)
Professor Richard A. Cardwell	University of Nottingham (Anglaterra)
Professor Salem Chaker	Institut National INALCO, Paris (França)
Professor Noam A. Chomsky	Massachusetts Institute of Technology (EUA)
Professor Evangelos Chrysos	Institute for Byzantine Studies, Athens (Grècia)
Professor David Close	Memorial University of Newfoundland (Canadà)
Professor Anna Cornagliotti	Università di Torino (Itàlia)
Professor Chris Corrin	University of Glasgow (Escòcia)
Professor Victoria Degrazia	Columbia University, New York (EUA)
Professor Dimitris Dialetis	Kapodistrian University of Athens (Grècia)
Professor John Dickinson	Université de Montréal (Quebec)
Professor Henk van Dijk	Erasmus University, Amsterdam (Holanda)
Professor Paul J. Dubé	University of Alberta (Canadà)
Professeur Michel Duquette	Université de Montréal (Quebec)
Professor Manuel Duran	Yale University (EUA)
Catedrático Jose d'Encarnação	Universidade de Coimbra (Portugal)
Professor Stathis Efstathiadis	Aristotle University of Thessaloniki (Grècia)
Professor Jens Engberg	University of Aarhus (Dinamarca)
Professor Bradley Scott Epps	Harvard University (EUA)
Professor Piet Erasmus	University of the Free State (Sud Àfrica)
Professor Henry Ettinghausen	Southampton University (Anglaterra)
Professor Richard Falk	Princeton University (EUA)
Professor Robert Felkel	Michigan State University (EUA)
Professor Michael Fellman	Simon Fraser University (Canadà)
Professor Joshua Fishman	Stanford University (EUA)
Professor James R. Flynn	University of Otago (Nova Zelanda)
Professor Henry Frendo	University of Malta (Malta)
Professor Kostas Gavroglu	University of Athens (Grècia)
Professeur J.L. Genard	Université Libre de Bruxelles (Bèlgica)
Professor David John George	Swansea University (País de Gal·les)
Professor Antonio Gibelli	Università de Genova (Itàlia)
Professor Evarist Giné	University of Connecticut (EUA)
Professeur F. P. Gingras	University of Ottawa (Canadà)
Professor Anthony Glees	Brunel University (Anglaterra)
Professor Walter L. Goldfrank	University of California, Santa Cruz (EUA)

Professor Kenneth Good	University of Botswana, Gaborone (Botswana)
Professeur José Gotovich	Université Libre de Bruxelles (Belgique)
Professeur James Iain Gow	Université de Montréal (Québec)
Professor William A. Graham	Harvard University (EUA)
Professor Edvardas Gudavičius	Vilnius University (Lituània)
Professeur Pierre Halen	Université de Metz (França)
Professor Kelley Gay Hargrave	University of Austin, Texas (EUA)
Professor Wolfgang Fritz Haug	Freie Universität, Berlin (Alemanya)
Professor N.J. Higham	University of Manchester (Anglaterra)
Professor Donald Hindley	Brandeis University (EUA)
Professor Jon Hovi	University of Oslo (Noruega)
Professor Pat Hudson	Cardiff University (País de Gal·les)
Professor Margaret R. Hunt	Amherst College (EUA)
Professor Jaime Jaramillo Uribe	Universidad de los Andes (Colòmbia)
Professor Claude Javeau	Université Libre de Bruxelles (Belgique)
Professor Alf Johansson	Oslo University (Noruega)
Professor Fred Judson	University of Alberta (Canadà)
Professor Jyrki Käkönen	J. Monnet Centre, University of Tampere (Finlàndia)
Professor Tom Keating	University of Alberta (Canadà)
Professor Hans Keman	Universiteit Amsterdam (Holanda)
Professor Liam Kennedy	Queen's University, Belfast (Irlanda)
Professeur J.M. Klinkenberg	Université de Liège (Belgique)
Professor J. Victor Koschmann	Cornell University (EUA)
Professor Georg Kremnitz	Universitaet Wien (Àustria)
Professor Dominick LaCapra	Cornell University (EUA)
Professor Reyes Lázaro Gurtubay	Smith College, Massachusetts (EUA)
Professor Juan Lechago	Baylor College, Houston (EUA)
Professor Chee Seng Lim	University of Malaya (Malaya)
Professor Shirley Mangini	California State University (EUA)
Professor Tahar Mansouri	Université de la Mannouba, Tunis (Tunísia)
Professor L. Marcheselli Loukas	Università di Trieste (Itàlia)
Professor Elisa Martí López	Chicago University (EUA)
Professore G. Matteo Allone	Università di Messina (Itàlia)
Professore F. Mazzanti Pepe	Università degli Studi di Genova (Itàlia)
Professor Anthony McFarlane	University of Warwick, Coventry (Anglaterra)
Professor Markku Mattila	University of Tampere (Finlàndia)
Professor David McNally	York University, Toronto (Canadà)
Professor Kathleen Mc Nerney	University of West Virginia (EUA)
Professor Jane Millar	University of Bath (Anglaterra)
Professor Kerby A. Miller	University of Missouri (EUA)
Professor Abdallah el Mountassir	Université Ibnou Zohr, Agadir (Marroc)
Professor Patricia Moynagh	Bucknell University (EUA)
Professor C. Moreiras Menor	Yale University (EUA)
Professor Philip Morgan	Westminster College (EUA)
Professor Tom Moring	University of Helsinki (Finlàndia)
Professor Ulises Moulines	Universität München (Alemanya)
Professor Daniel Mulholland	Tufts University (EUA)
Professor José María Murià	Director Colegio de Jalisco, Guadalajara (Mèxic)
Professor Geraldine Nichols	University of Florida (EUA)
Professore Giancarlo Nonnoi	Università di Cagliari (Itàlia)
Professor Liisa L. North	York University, Toronto (Canadà)
Professor Paul E. O'Donnell	University of Michigan, Flint (EUA)
Professor David Olster	University of Kentucky (EUA)
Professeur Edmond Orban	Université de Montréal (Québec)
Professor J. Osmond	Cardiff University (País de Gal·les)
Professor William Outhwaite	University of Sussex (Anglaterra)
Professor Neil Parsons	University of Botswana (Botswana)
Professor Stanley G. Payne	University of Wisconsin, Madison (EUA)
Professor John Peeler	Bucknell University (EUA)
Professor William Pencak	Penn State University (EUA)
Professor James Petras	Binghamton University (EUA)
Professor Carme Pi Sunyer	Chicago University (EUA)
Professor Jaroslaw Piekalkiewicz	University of Kansas (EUA)
Professor Claudine Potvin	University of Alberta (Canadà)
Professor Paul Preston	London School of Economics (Anglaterra)
Professore Maurizio Punzo	Università degli Studi di Milano (Itàlia)
Professor Joan Ramon Resina	Cornell University (EUA)

Professor Margaret Reynolds	University of Queensland (Austràlia)
Professor Drago Rokсандic	University of Zagreb (Croàcia)
Professor Xavier Sala Martin	Columbia University, New York (EUA)
Professor O. Saldarriaga Vélez	Universidad Javeriana de Bogotá (Colòmbia)
Professor Mario Santana	University of Chicago (EUA)
Professore Giulio Sapelli	Università degli Studi di Milano (Itàlia)
Professor Ralph Sarkonak	University of British Columbia (Canadà)
Professor Nelia Saxby	Cape Town University (Sud Àfrica)
Professor Maya Shah	Maharaja Sayajirao University, Baroda (Índia)
Professor J. M. Sobrer	Indiana University (EUA)
Professor Hartmut Soell	Heidelberg Universität (Alemanya)
Professor J. Sola Casadevall	Pennsylvania State University (EUA)
Professor Howard M. Solomon	Tufts University (EUA)
Professor V. H. Sonawane	Maharaja Sayajirao University, Baroda (Índia)
Professor Christine Stansell	Princeton University (EUA)
Professor Peter Stansky	Stanford University (EUA)
Professor Tilbert D. Stegmann	J. W. Goethe Universität, Frankfurt (Alemanya)
Professor Barry H. Steiner	California State University (EUA)
Professor Hillel Steiner	University of Manchester (Anglaterra)
Professor Gerry Stoker	University of Manchester (Anglaterra)
Professeur Benjamin Stora	Institut INALCO, Paris (França)
Professor R. Sugranyes de Franch	Fribourg Universität (Suïssa)
Professor Janet Tallman	John F. Kennedy University (EUA)
Professor Michael Ugarte	University of Missouri (EUA)
Professor Mario Vassallo	University of Malta (Malta)
Professor M. Vidal-Tibbits	Howard University (EUA)
Professor John K. Walton	University of Central Lancashire (Anglaterra)
Professor Dana Ward	I.S.P.P., Pitzer College (EUA)
Professor William B. Watson	Massachusetts Institute of Technology (EUA)
Professor Robert H. Whealey	Ohio University (EUA)
Professor M.G. Whisson	Rhodes University (Àfrica del Sud)
Professor Arthur Williamson	California State University, Sacramento (EUA)
Professor Rodney Williamson	University of Ottawa (Canadà)
Professor Peter Winn	Tufts University (EUA)
Professor Alan Yates	University of Sheffield (Anglaterra)
Professore Claudio Zaccaria	Università degli Studi di Trieste (Itàlia)
Professor Raina Zimmering	Humboldt Universität, Berlín (Alemanya)
Professor Howard Zinn	Boston Universitat (EUA)
Professor Moshe Zuckermann	University of Tel Aviv (Israel)

Assoc. Professor Korwa G. Adar	Rhodes University (Àfrica del Sud)
Assoc. Professor W. Anselmi	University of Alberta (Canadà)
Assoc. Professor Eric A. Arnold	Denver University (EUA)
Professeure Agr. D. Baillargeon	Université de Montréal (Quebec)
Assoc. Professor S. Bielen	Warsaw University (Polònia)
Assoc. Professor Guiomar Fages	University of Richmond (EUA)
Assoc. Professor S.G. Feldman	University of Virginia (EUA)
Professore Assoc. L. Ferrari	Università di Trieste (Itàlia)
Assoc. Professor J. Gabilondo	University of Nevada (EUA)
Professore Assoc. G. Garavaglia	Università degli Studi Milano (Itàlia)
Assoc. Professor Brian Gill	French University of Calgary (Canadà)
Assoc. Professor J.A. Gutiérrez	University of Texas (EUA)
Assoc. Professor Larry Hannant	University of Victoria (Canadà)
Assoc. Professor Mark F. Jenkins	University of Washington, Seattle (EUA)
Assoc. Professor Gail Kellough	York University, Toronto (Canadà)
Assoc. Professor Kathi Kern	Kentucky University (EUA)
Assoc. Professor Miran Komac	University of Ljubljana (Eslovènia)
Assoc. Professor Tina Krontiris	Aristotle University, Thessaloniki (Grècia)
Professore Ass. Altieri Leonardo	Università di Bologna (Itàlia)
Assoc. Professor Mark Leier	Simon Fraser University (Canadà)
Assoc. Professor Gary P. Leupp	University of Michigan (EUA)
Professore Assoc. D. Londei	Università di Bologna (Itàlia)
Assoc. Professor R. Maddox	Carnegie Mellon University (EUA)
Assoc. Professor M. M-Tsilipakou	Aristotle University of Thessaloniki (Grècia)
Professore Assoc. Marina Milan	Università degli Studi di Genova (Itàlia)
Assoc. Professor Kay McCormick	University of Cape Town (Àfrica del Sud)
Assoc. Professor N. Moacanin	Zagreb University (Croàcia)
Assoc. Professor Dorothy Noyes	Ohio State University (EUA)
Assoc. Professor Robin Palmer	Rhodes University (Àfrica del Sud)
Assoc. Professor D. Pastourmatzi	Aristotle University, Thessaloniki (Grècia)
Assoc. Professor V. Petrousenko	Plovdiv University (Bulgària)
Professore Associato M.S. Piretti	Università degli Studi de Bologna (Itàlia)
Assoc. Professor H. I. Radatz	Katholische Universität Eichstätt (Alemanya)
Assoc. Professor Raanan Rein	Tel Aviv University (Israel)
Professor Agr. Jean-Claude Rixte	Université d'Avignon (França)
Assoc. Professor Edwin Roberts	California State University (EUA)
Assoc. Professor E. Rodríguez	Cornell University (EUA)
Assoc. Professor Daniel Rowland	University of Kentucky (EUA)
Assoc. Professor Joana Sabadell	University of Albany (EUA)
Assoc. Professor Mario Santana	University of Chicago (EUA)
Assoc. Professor Lidia Santos	Yale University (EUA)
Assoc. Professor Cristina Sanz	Georgetown University (EUA)
Professeur Agr. Samir Saul	Université de Montréal (Quebec)
Assoc. Professor E. Steinhart	Texas Technical University (EUA)
Assoc. Professor Nadia Urbinati	Columbia University, New York (EUA)
Assoc. Professor J.C. Visser	Eramus Universiteit, Rotterdam (Holanda)
Assoc. Professor P. Wahl Willis	University of Calgary (Canadà)
Assoc. Professor Charles Zika	University of Melbourne (Austràlia)

Assis. Professor Angela Bagues	University of Pennsylvania (EUA)
Assis. Professor L. Bayard de Volo	University of Kansas (EUA)
Assis. Professor I. van Biezen	University of Birmingham (Anglaterra)
Assis. Professor Gregory Blue	University of Victoria (Canadà)
Assis. Professor Verity Burgmann	Melbourne University (Austràlia)
Assis. Professor Eduardo Canel	York University, Toronto (Canadà)
Assis. Professor A. Cazorla-Sánchez	York University, Toronto (Canadà)
Assis. Professor Raymond Craib	Cornell University (EUA)
Assis. Professor Susan DiGiacomo	Amherst College (EUA)
Assis. Professor Eleanor Dickey	Columbia University, New York (EUA)
Assis. Professor Jonathan Earle	University of Kansas (EUA)
Assis. Professor Marcia Epstein	Calgary University (Canadà)
Assis. Professor Sebastian Faber	Oberlin College (EUA)
Assis. Professor Ben Fallaw	Colby College (EUA)
Professor Assis. Roger Friedlein	Freie Universität, Berlin (Alemanya)
Assis. Professor B. Fuerst-Bjelis	University of Zagreb (Croàcia)
Assis. Professor S. Gingerich	University of Kansas (EUA)
Assis. Professor Karen Graubart	Cornell University (EUA)
Assis. Professor T. Harrington	Trinity College, Hartford (EUA)
Assis. Professor David Hay	University of Lethbridge, Alberta (Canadà)
Assis. Professor Gina Herrmann	University of Oregon (EUA)
Assis. Professor Dick Houtman	Erasmus University, Rotterdam (Holanda)
Assis. Professor James P. Huzel	University of British Columbia (Canadà)
Assis. Professor Guillermo Irizarry	Yale University (EUA)
Assis. Professor P. Kumaraswami	University of Wolverhampton (Anglaterra)
Assis. Professor Élisabeth Le	University of Alberta (Canadà)
Professore Associato A. Maiello	Università di Genova (Itàlia)
Assis. Professor Stephen Miller	University of Maine (EUA)
Assis. Professor Oktay Özel	Bilkent University, Ankara (Turquia)
Assis. Professor Darryl Reed	York University, Toronto (Canadà)
Assis. Professor Cacilda Rego	University of Kansas (EUA)
Assis. Professor Baki Tezcan	University of Wisconsin, Milwaukee (EUA)
Assistant Professor Thang Vu	Vietnam National University, Hanoi (Vietnam)
Assis. Professor D.G. Wetherell	University of Calgary (Canadà)

Dr. Paul Addison, Director	WW2 Studies, Edinburgh University (Escòcia)
J.M. Albert, Economist	Atlanta (EUA)
Cristina Amondarain, Tutor	Edinburgh University (Escòcia)
Maritza Arrigunaga, Researcher	University of Texas Special Collections (EUA)
Dr. A. Astvaldsson, Lecturer	University of Liverpool (Anglaterra)
Dr. D. Atkinson, Senior Lecturer	University of Limerick (Irlanda)
E. Avila López, Researcher	University of Durham (Anglaterra)
M. Aymamí, ESC	Grenoble (França)
M.A. Babi Vila, Tutor	Swansea University (País de Gal.les)
Dr. Susan Bannatyne, Fellow	University of Aberdeen (Escòcia)
Professore Carmelo Barbera	Forli (Itàlia)
Dr. Richard Baxell, Researcher	London School of Economics (Anglaterra)
Patricia Bennis, Archivist	University of Limerick (Irlanda)
Maura de Bernart, Ricercatrice	Università di Bologna (Itàlia)
P.S. Bernard, Lecturer	Rhodes University (Sud Àfrica)
J.M. Bertran, Lector de Català	Hamburg Universität (Alemanya)
Dr. Ingrid van Biezen, Reseracher	University of Birmingham (Anglaterra)
Dr. G. Blakeley, H. of Department	University of Huddersfield (Anglaterra)
Dr. D. Blondel, H. of Department	London University, Guildhall (Anglaterra)
Dr. I. Boada-Montagut, Lecturer	University of Ulster, Derry (Irlanda)
Christian Bollinger, Lecturer	Universität Bern (Suïssa)
Gregory A. Borchard, Instructor	Florida University, Gainesville (EUA)
Dr. Stephen Boyd, Lecturer	University College, Cork (Irlanda)
Dr. Fran Brearton, Lecturer	Queen's University, belfast (Irlanda)
Dr. Malcolm Brown, Lecturer	University of Exeter (Anglaterra)
Finlay Bryden, Engineer	University of Glasgow (Escòcia)
Magee Burns, Trustee	Women Working Worldwide (Anglaterra)
Jorge Rodolfo Busch, Enginyer	Universidad de Buenos Aires (Argentina)
Ute Büscher, Lecturer	University of Atlanta (EUA)
Dr. Jackie Cannon, S. Lecturer	Oxford Brookes University (Anglaterra)
Mirella Cantrill, Lecturer	Nottingham Trent University (Anglaterra)
Dr. A.L. Cartwright, Researcher	University of Liverpool (Anglaterra)
F.L. Carvalho, Researcher	University of Queensland (Austràlia)
Giacomo Casarino, Docente	Università di Genova (Itàlia)
Antoni Castells i Talens	University of Florida (EUA)
Dr. D. Castiglione, Senior Lecturer	University of Exeter (Anglaterra)
Dr. Miljenko Cemeljic, Lecturer	Potsdam Universität, (Alemanya)
Dr. Steven Cherry, Lecturer	University of East Anglia, Norwich (Anglaterra)
Margaret Childers, Director	Spanish Refugee Aid IRC, New York (EUA)
Piero Conti, Docente	Università di Genova (Itàlia)
Dr. D. Conversi, Senior Lecturer	University of Lincoln (Anglaterra)
Dr. Peter Cunich, Lecturer	University of Hong-Kong (Hong-Kong)
Dr. Ann Davis, Director MSP	University of Calgary (Canadà)
Johan Deklerck, Lecturer	Katholieke Universiteit Leuven (Bèlgica)
M. Delgado, Lecturer	Queen Mary's, London University (Anglaterra)
Maria Deptula, Archivist	American Bible Society, Nida Institute (EUA)
Dr. J. Diaz-Cintas, S. Lecturer	University of Surrey (Anglaterra)
Dr. Mark Donovan, S. Lecturer	Cardiff University (País de Gal.les)
Andrew Dowling, Historian	London University (Anglaterra)
Niall Downie, Engineer	Napier University, Edinburgh (Escòcia)
Drs. J van Duijvendijk, Docent	Leiden Universiteit (Holanda)
Dr. Chris Ealham, H. of Studies	University of Wales, Cardiff (País de Gal.les)
Dr. John Edwards, Researcher	Oxford University (Anglaterra)
Toni Escasany, Educator	Derby University (Anglaterra)
J.A. Fernández, Lecturer	Queen Mary's, London University (Anglaterra)
Dr. Antony Fluxman	Rhodes University (Sud Àfrica)
Dr. C. Fracchia, Course Director	Birkbeck College, London University (Anglaterra)
Per Franberg, Docent	Umea University (Suècia)
Giuliana Franchini, Ricercatrice	Università di Genova (Itàlia)
Dr. Fort Fu-Te Liao, A.R.F.	Sinica Academy (Taiwan)
Alexander Gabriles, Engineer	Houston, Texas (EUA)
Victoria L. Garcia, Lecturer	Princeton University (EUA)
Brian Garman, Lecturer	Rhodes University (Sud Àfrica)
Dr. Harry Garuba, Lecturer	Cape Town University (Sud Àfrica)
B. Gaya i Roqueta, Lecturer	Queen Mary's London University (Anglaterra)
Dr. Lawrence M. Geary, Lecturer	University College, Cork (Irlanda)

Dr. Sharif Gemie, Senior Lecturer
 Jim George, Senior Lecturer
 Robert Gernay, Directeur
 Dr. J.W. Gilmour, Senior Lecturer
 Dr. Paul Goalen, Lecturer
 Dr. Peter Gold, H. of Department
 Olga Gómez, Teaching Fellow
 Auke van der Goot, Historian
 Dr. Colin Graham, Lecturer
 Dr. A. Gruenfelder, Diplomat
 Dr. C. Gutiérrez, Director Archivo
 Dr. Harvey J. Hames, Lecturer
 Dr. Ameer-Zaimèche Haoua
 Dr. D. Hardiman, Research fellow
 Kelley Hargrave, Linguist
 Dr. R. Harrison, Senior Lecturer
 Dr. Harshyl Hartman, Vegvayzer
 Dr. Moyra Haslett
 Dr. Coen Helderman, Historian
 Robert Hooworth-Smith, Lecturer
 Dr. Eamonn Hughes, Lecturer
 Dr. Steven Hurst, Lecturer
 Dr. Atsuko Ichijo, R.P. Officer
 P. Jardí Soler, Lectora
 Dr. D. Javakhishvili, Lecturer
 Dr. Louise Johnson
 Dr. Bill Jones, Lecturer
 Clarence Kailin, War Veteran
 Dr. S. Katzenellenbogen, S.L.
 Dr. B. Kelleher, Director P.A.
 Dr. Brian Kelly, Lecturer
 Dr. William Kenefick, Lecturer
 Dr. Stewart King, Lecturer
 Katerina Kitsi-Mitakou
 Dr. Tess Knighton, Researcher
 Dr. Vanessa Knights, Lecturer
 Rosaan Kruger, Lecturer
 Dr. Giuliana Laschi
 Dr. P. Lassman, Senior Lecturer
 John Lawlor, Cinematographer
 Dr. Stefano Levati, Ricercatore
 Barry Lipton, Computer expert
 Peter Lotto, ex Lincoln Brigadier
 David Lynn, Conservationist
 Eoghann MacColl, Artist
 N. MacQueen, H. of Department
 Dr. J. Mallea-Olaetxe, Historian
 Tandori Maria, Archivist
 Suzana Marjanic, Anthropologist
 Ed Martin, Adjunt Instructor
 Dr. P. Masque, Fulbright Scientist
 Dr. J. Mayo, Head of Department
 K. McColl, Political Researcher
 Dr. Ann McFall, Lecturer
 Dr. Michael McKinley
 Poly Miliori, Journalist and Writer
 Martina Milla Bernad, Lecturer
 Dr. Peter Monteath, Lecturer
 Dr. Kevin Moore, Lecturer
 Dr. Cornelia Navari
 Mary Ann Newman, Translator
 Dr. Scott Newton, Senior Lecturer
 Dr. Karoline Noack, Lecturer
 Dr. P. O'Riagáin, (ECMI adviser)
 Dr. Patricia O'Bryne, Lecturer
 M. O'Callaghan, President
 Dr. Clare O'Halloran, Lecturer
 Glamorgan University (País de Gal.les)
 The Australian National University (Austràlia)
 Théâtre Universitaire, Université de Liège (Bèlgica)
 University of Bristol (Anglaterra)
 Cambridge University (Anglaterra)
 University of W.England, Bristol (Anglaterra)
 Lancaster University (Anglaterra)
 Ministry of the Interior (Holanda)
 Queen's University, Belfast (Irlanda)
 Austrian Embassy, Zagreb (Croàcia)
 Universidad Católica del Perú (Perú)
 University of the Negev Beersheba (Israel)
 Université Paris I (França)
 University of Warwick (Anglaterra)
 Austin, Texas (EUA)
 Manchester University (Anglaterra)
 The Sholem Community, Los Angeles (EUA)
 Queen's University, Belfast (Irlanda)
 Erasmus Universiteit, Rotterdam (Holanda)
 University of Lincoln (EUA)
 Queen's University, Belfast (Irlanda)
 Manchester Metropolitan University (Anglaterra)
 London School of Economics (Anglaterra)
 Universität Wien (Àustria)
 Tbilisi State University (Geòrgia)
 University of Sheffield (Anglaterra)
 Cardiff University (País de Gal.les)
 The Lincoln Brigades, Wisconsin (EUA)
 University of Manchester (Anglaterra)
 University of Ulster, Newtonabbey (Irlanda)
 Queen's University, Belfast (Irlanda)
 University of Dundee (Escòcia)
 Monash University (Australia)
 Aristotle University of Thessaloniki (Grècia)
 Cambridge University (Anglaterra)
 University of Newcastle (Anglaterra)
 Rhodes University (Sud Àfrica)
 Università degli Studi di Bologna (Itàlia)
 University of Birmingham (Anglaterra)
 Narbona (França)
 Università degli Studi de Milano (Itàlia)
 Toronto University (Canadà)
 Lincoln Brigades Association (EUA)
 Grimes Eyak Council, Alaska (EUA)
 Dunlop, Ayrshire (Escòcia)
 University of Dundee (Escòcia)
 University of Nevada (EUA)
 SZTE, Torteneti Szakkonyvtar (Hongria)
 I.E.F.R. Zagreb (Croàcia)
 Clayton College & State University (EUA)
 Stony Brook University, (EUA)
 University of the West Indies (Barbados)
 Ayrshire (Escòcia)
 Heriot-Watt University, Edinburgh (Escòcia)
 Australian National University (Austràlia)
 Athens (Grècia)
 Emory University (EUA)
 University of South Australia, Flinders (Austàlia)
 Lincoln University (Nova Zelanda)
 Birmingham University (Anglaterra)
 New York (EUA)
 Cardiff University (País de Gal.les)
 Freie Universität, Berlin (Alemanya)
 Institiúid Teangeolaíochta Éireann (Irlanda)
 Dublin City University (Irlanda)
 Global Vision Corporation, Wicklow (Irlanda)
 University of Cork (Irlanda)

Dr. Tim P. O'Neill, Lecturer
 M. Ortega Hegg, Director CASC
 Fraser Otanelli, Journalist
 Lennart Palmqvist, Archaeologist
 Dr. Tuija Parvikko, Reader
 Dr. Maren Petersen, Lecturer
 Daniel Pfeiffer, Computer scientist
 Colleen A. Phelan, UNO Archivist
 Robert Phillipson, Lecturer
 Silvana Piga, Archivera M.v.B.
 Olga Prolifi, Delegada Oficial
 Marta Rauret, Lectora de Català
 Jan Reinhart, Library Manager
 Gala Rebés, Coordinadora REDH
 Dr. A. Ritlyova, H. of Department
 Dr. R. Rix, Head of Department
 Daniel Roberts, Lecturer
 C. Roch-Cunill, Researcher
 Dr. S. Romans-Roca, Lecturer
 Johan Jacobus Roodt, Lecturer
 Monty J. Roodt, Lecturer
 Jordi Ros, Researcher
 M.C. Rosenzweig, Chief Archivist
 Dr. J.P. Rubies, Lecturer
 Philip Runkel, Master Archivist
 Dr. Magnus Ryner, Lecturer
 E. de Saint-Martin, Lecturer
 Dr. James Sandham, Lecturer
 Hamamoto Satoko, Researcher
 Fabienne Silva, Bibliothécaire
 Mary Simons, Visiting Fellow
 Dr. Carsten Sinner Lecturer
 Dr. Tove Skutnabb-Kangas
 Dr. Nathaniel Smith
 Warren Snowball, Senior Lecturer
 Dr. Suzanne Spencer, Lecturer
 Dr. Eugen Stancu, Lecturer
 R. Summy, Research Consultant
 Chris Szejnmann, Reader
 E.H. Taddei, Coordinador
 Dr. Laitia Tamata, Lecturer
 Dr. D. Tambakis, Lecturer
 Guy Thompson, Reader
 Nilda Tincopa Montoya
 T. Tinsley, H. of Communications
 Dr. Sergio Torres, Docente
 Margaret A. Townsend
 Dr. John Turner, Lecturer
 Dr. L. Twomey, H. of Department
 Dra. Elsa M. Uribe, Coordinadora
 Dr. Rogelio Vallejo, Senior tutor
 Dr. Viviana Valz, Psicóloga jefe
 F.S.J. Weitenberg
 Dr. Caragh Wells, Lecturer
 Dr. Julia Wells, Senior Lecturer
 Dr. Anne M. White, Lecturer
 Dr. Karin Willemse, Lecturer
 Kate Williams, Lecturer
 Glyn Williams, Reader
 Sylvia Wirth, Bibliothécaire
 University College, Dublin (Irlanda)
 Universidad de Centroamérica, UCA (Nicaragua)
 University of South Florida (EUA)
 Stockholm University (Suècia)
 University of Tampere (Finlàndia)
 Hamburg Universität (Alemanya)
 Universitat Pau Sabatièr, Tolosa (França)
 United Nations Organization, Manhattan (EUA)
 Copenhagen Business School (Dinamarca)
 Universidad de San Andrés (Argentina)
 EEC (Bèlgica)
 University of Jerusalem (Israel)
 Rutgers University (EUA)
 Red I. de Derechos Humanos (Estat espanyol)
 Presovska University (Eslovènia)
 Leeds University (Anglaterra)
 Queen's University, Belfast (Irlanda)
 Vancouver University (Canadà)
 University of W. England, Bristol (Anglaterra)
 Rhodes University (Sud Àfrica)
 Rhodes University (Sud Àfrica)
 University of California, Irvine (EUA)
 Reference Center for Marxist Studies, NY (EUA)
 London School of Economics (Anglaterra)
 Marquette University (EUA)
 Brunel University (Anglaterra)
 Cape Town University (Sud Àfrica)
 Oxford University (Anglaterra)
 Kyoto University (Japó)
 Université de Genève (Suïssa)
 Queen's University, Ontario (Canadà)
 Potsdam University (Alemanya)
 Roskilde University (Dinamarca)
 Franklin and Marshall College, Lancaster (EUA)
 Rhodes University (Sud Àfrica)
 University of Lincoln, Nebraska (EUA)
 Central European University, Budapest (Hongria)
 University of Queensland (Austràlia)
 University of Leicester (Anglaterra)
 CLACSO, Buenos Aires (Argentina)
 University of the South Pacific (Fiji)
 Cambridge University (Anglaterra)
 University of Warwick (Anglaterra)
 Defensa Campesina, EDAC (Perú)
 (CILT) Bedfordbury (Anglaterra)
 Universidad Javeriana, Bogotá (Colòmbia)
 Professional Congress Circuit (Barcelona)
 Lincoln University (Nova Zelanda)
 University of Northumbria, Newcastle (Anglaterra)
 Universidad Javeriana, Bogotá (Colòmbia)
 University of Bristol (Anglaterra)
 Comisión de la Verdad (Perú)
 Centrum Rijksuniversiteit, Groningen (Holanda)
 University of Bristol (Anglaterra)
 Rhodes University (Sud Àfrica)
 Bradford University (Anglaterra)
 Erasmus University, Rotterdam (Holanda)
 University of Wales, Aberystwyth (País de Gal.les)
 University of Wales, Cardiff (País de Gal.les)
 Bibliothèque de l'Antiquité, Genève (Suïssa)

Apèndix 2

Institucions del Principat de Catalunya que han fet costat a la Comissió de la Dignitat a través de mocions, subvencions, col.laboracions o comunicacions

Parlament de Catalunya

Diputació de Barcelona
Diputació de Lleida
Diputació de Girona

Associació Catalana Municipis i Comarques
Federació de Municipis de Catalunya
Institut d'Estudis Ilerdencs

Consell Comarcal del Montsià
Consell Comarcal del Vallès Oriental

Ajuntaments de les següents ciutats i poblacions:

Albinyana, Alcanar, Alella, Alpens, Altafulla, Amer, Amposta, Arbúcies, Arenys de Munt, Argentona, Artesa de Segre, Badalona, Balsareny, Banyoles, Barberà de la Conca, Barcelona, Begur, Belcaire d'Empordà, Bellver de Cerdanya, Bigues i Riells, Bràfim, Caldes de Montbui, Calella de la Costa, Cambrils, Campdevànol, Campllong, Camprodon, Cardedeu, Castellcir, Castellet i la Gornal, Castellnou de Seana, Castellterçol, Castellví de Rosanes, Cervera, Conesa, Creixell, Darnius, El Bruc, El Lloar, El Lluçà, El Pla de Santa Maria, El Poal, El Pont de Vilomara, El Prat de Llobregat, El Vendrell, Falset, Figaró-Montmany, Figueres, Flix, Freginals, Garcia, Gavà, Granollers, Igualada, Isona i Conca Dellà, Jafre, La Bisbal de Falset, La Bisbal del Penedès, La Fatarella, La Garriga, La Roca del Vallès, La Selva de Mar, La Seu d'Urgell, Les Borges Blanques, Les Masies de Roda, Les Masies de Voltregà, Linyola, Llagostera, Llardecans, Lleida, Llers, Maçanet de la Selva, Manresa, Martorelles, Masquefa, Molins de Rei, Mollerussa, Mollet, Montblanc, Montmaneu, Montornès del Vallès, Móra d'Ebre, Nulles, Olèrdola, Olesa, Palafrugell, Palau d'Anglesola, Palau-solità i Plegamans, Papiol, Parlavà, Peralada, Piera, Prats de Lluçanès, Premià de Dalt, Premià de Mar, Puigcerdà, Puigverd de Lleida, Rabós d'Empordà, Rajadell, Regencós, Reus, Riudarenes, Riudecols, Riudellots de la Selva, Riudoms, Riumors, Rocafort de Queralt, Roquetes, Roses, Rubí, Sabadell, Sallent, Salomó, Salt, Sant Bartomeu del Grau, Sant Boi de Llobregat, Sant Carles de la Ràpita, Sant Celoni, Sant Cugat, Sant Esteve de Palautordera, Sant Feliu de Guíxols, Sant Feliu de Llobregat, Sant

Fruitós del Bages, Sant Gregori, Sant Hilari Sacalm, Sant Hipòlit de Voltregà, Sant Iscle de Vallalta, Sant Pere de Ribes, Sant Pere de Riudebitlles, Sant , uirze del Vallès, Sant Sadurní d'Anoia, Sant Sadurní d'Osomort, Santa Bàrbara, Santa Coloma de Farners, Santa Coloma de Queralt, Santa Fe del Penedès, Santa Margarida i els Monjos, Santa Maria de Palautordera, Santa Pau, Santa Perpètua de la Mogoda, Santa Perpètua del Gaià, Sentmenat, Sitges, Siurana d'Empordà, Solivella, Sort, Sudanell, Tagamanent, Tarragona, Terrassa, Torà, Tordera, Torelló, Torrebesses, Torredembarra, Torrelles de Llobregat, Torroella de Montgrí, Tortellà, Tortosa, Tremp, Valls, Vic, Viladrau, Vilajuïga, Vila-Sacra, Vilassar de Dalt, Vilassar de Mar, Vimbodí, Vinebre.

Apèndix 3

Entitats i organismes que donen suport a la Comissió de la Dignitat al Principat de Catalunya⁴

Acadèmia de Bones Lletres, Acció Solidària – IGMAN, Acció-assemblees d'estudiants de secundària, ADAI, associació cultural, Alternativa Baix Gaià, Amics de Cerdanya, Amics de Josep Sunyol, Arxiu Històric Comarcal de Balaguer, Arxiu Municipal de Cambrils, Associació Barcelona 2020, Associació Cultural Grup d'Història del Casal - Mataró, Associació Cultural l'Auca, Associació d'Amics de la Unesco del Prat de Llobregat, Associació dels Amics de la Bressola, Associació Fins Quan?, Associació Llengua Nacional, Associació Lluís Companys Batzordea, Associació per a la Recuperació de la Memòria Històrica, Centre d'Estudis dels Drets Individuals i Col·lectius, Cercle d'Estudis Històrics i Socials Guillem Olivé, Club d'Opinió Arnau de Vilanova, Col·lectiu Imaginem, Col·lectiu L'Esbarzer, Comissió Joan Peiró, Confederació de Treballadors Autònoms de Catalunya, Comissió Obrera Nacional de Catalunya (CONC), Confederació General del Treball (CGT), Contrapunt (Associació Unesco de la Garriga), Cooperativa Cultural Rocaguinarda, Coral Nit de Juny de Palafrugell, Delegació d'Òmnium Cultural d'Osona, Director de l'Arxiu Històric de Girona, Entitat Judeocristiana de Catalunya, Escola de Música El Fil Harmònic, ETHNOS, Festes.org, Fòrum Català pel Dret a l'Autodeterminació, Fòrum Cívic per Catalunya, Fundació Catalunya, Fundació Ferrer i Guàrdia, Fundació Josep Irla, Fundació Nous Horitzons, GCTPFNN (Grup de Científics i Tècnics per un Futur No Nuclear), Grup de Música i Teatre "El Ginjol" de Maçanet de La Selva, Grup de Periodistes Ramon Barnils, Grup de Treball BibCat, Intersindical Alternativa de Catalunya-IAC, Intersindical-CSC, Justícia i Pau de Barcelona, La Bressola, Lliga Anticolonial, Lobby per la Independència de Mallorca, MAPA (Moviment Arenyenc Per a l'Autodeterminació), Osona.com, Plataforma per la Llengua, Racó Català, Radiodifusió Catalana (Melbourne), Revista Alella, Revista Succedani, Salazar Representacions, Servei Civil Internacional, Sindicat Agrícola de Constantí, Sindicat de Periodistes de Catalunya, Sindicat de Professors de Secundària, Societat i Cultura Associativa de Torrelles de Llobregat, Som 10 Milions, Unió General de Treballadors de Catalunya (UGT-C), Vilaweb

⁴ No inclou partits ni grups polítics però sí sindicals.

